

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

**СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Випускна кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Роботу виконала:

Здобувачка 2 курсу ОР магістр
спеціальності 106 «Географія»

ОПП «Регіональний розвиток і просторове
планування»

Кушнір Софія Ігорівна

Науковий керівник:

к.геогр.н., доц. Заблотовська Наталія Василівна

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від „____” _____ 2024р.

зав. кафедри _____ д.г.н., проф. Костащук І.І.

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Софія Кушнір

*Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 10 - природничих наук, спеціальності 106 - географія, ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. м. Чернівці
Україна. 2024.*

«СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ»

Анотація. Розглянуто аналіз ключових показників, що впливають на розвиток громади, зокрема демографічних, економічних, соціальних та інфраструктурних. Окреслено проблеми, що перешкоджають сталому розвитку, та визначено потенційні напрями для підвищення соціально-економічного благополуччя громади.

Проаналізовано чинники впливу на функціонування громади, зокрема такі як : історичні, демографічні , фізико - географічні.

Досліджено рівень зайнятості, освіти, охорони здоров'я, а також стан та ефективність місцевого самоврядування.

Ключові слова. Децентралізація, соціальний, економічний, розвиток, аналіз, ресурс, потенціал, громада, демографія, склад, чинники, передумова, територіальний, чинники, метод, населення.

Sofia Kushnir

Applicant for the second (master's) level of higher education in the field of knowledge 10 - natural sciences, specialty 106 - geography, EPP "Regional Development and Spatial Planning" of the Department of Geography of Ukraine and Regional Studies of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi Ukraine. 2024.

**"CURRENT STATE OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF
THE TOPORIV TERRITORIAL COMMUNITY"**

Abstract.

The analysis of key indicators affecting the development of the community, including demographic, economic, social and infrastructural ones, was considered. Problems hindering sustainable development are outlined, and potential directions for improving the social and economic prosperity of the community is determined.

The factors affecting the development of settlement systems in the contemporary world are examined, particularly those related to historical, demographic, and physical-geographical aspects..

The level of employment, education, health care, as well as the state and efficiency of local self-government were studied.

Key words. Decentralization, social, economic, development, analysis, resource, potential, community, demography, warehouse, officials, change of mind, territorial, officials, method, population.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень, а також використовує ідеї, висновки та матеріали з наукових праць інших авторів із відповідними посиланнями на джерела.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	9
1.1. Соціально-економічний розвиток як об'єкт дослідження в суспільній географії	9
1.2 Значення соціально-економічного розвитку територіальної громади в регіональному розвитку територій.....	11
1.3 Методи дослідження соціально-економічного розвитку.....	13
Висновки до першого розділу.....	
РОЗДІЛ 2. ЧИННИКИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	19
2.1 Загальна класифікація чинників соціально-економічного розвитку.....	19
2.2 Правові основи розвитку Топорівської громади.....	22
2.3 Природні умови та ресурси Топогравської ТГ.....	25
2.4 Історичні передумови Розвитку території дослідження.....	29
Висновки до другого розділу.	
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	33
3.1. Соціальний розвиток Топорівської територіальної громади.....	33
3.2. Економічний розвиток Топорівської територіальної громади.....	41
3.3. Функціонування громади у період активної фази російської агресії.....	47
3.4 Проблеми та перспективи розвитку Топорівської територіальної громади.....	51
Висновки до третього розділу.	
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Новітній період у соціально-економічному розвитку України можна охарактеризувати як зростаючий інтерес стосовно проблем у регіональних дослідженнях з боку наукових організацій, так і з боку органів державної влади.

Вирішення регіональних проблем значною мірою характеризує розвиток держави в загальному, тоді як обґрунтування з боку науковців стосовно управлінських питань вибору основних напрямків регіонального розвитку стає дедалі більш актуальним. Рівень розвитку регіону та його місце в системі територіального поділу праці визначаються тим, наскільки ефективно державні та місцеві органи влади адаптуються як до змін зовнішнього оточення, так і до змін внутрішнього.

Отже, соціально-економічний розвиток регіонів є однією з основних задач багатьох країн, і його специфіка значною мірою залежить від розміру території, природно-кліматичних умов, національного складу населення, культурно-історичних факторів, неоднорідності економічного простору, а також від доступності та рівня освоєння ресурсів. На сьогоднішній день, під впливом активного впровадження інновацій, поширення інформаційних технологій, систем телекомунікацій та розвитку мережеских форм організації виробництва, ця проблема набуває нових форм і викликів у контексті розвитку продуктивних сил.

Мета роботи полягає в проведенні суспільно-географічної оцінки соціально-економічного розвитку Топорівської територіальної громади.

Відповідно до мети було визначено ряд завдань:

1. з'ясувати визначення поняття соціально-економічний розвиток.
2. обґрунтувати методи дослідження соціально-економічного розвитку.
3. визначити чинники впливу на соціально-економічний розвиток Топорівської територіальної громади.

4. проаналізувати соціально-економічний розвиток Топорівської територіальної громади.

5. Розкрити проблеми та перспективи розвитку Топорівського територіального об'єднання.

Предметом дослідження є територія Топорівської територіальної громади.

Об'єктом дослідження є соціальний та економічний розвиток Топорівської громади з урахуванням усього комплексу чинників.

Теоретико-методологічною основою дослідження є авторські методики соціально-економічної діагностики адміністративно-територіальних утворень різного рангу, представлені економістами В. М. Полтеровичем, В. М. Лексіним, Г. Г. Фетісовим та іншими вченими. Необхідно відмітити і значний внесок у проблематику сутності та методики ідентифікації рівня економічного і соціального розвитку регіонів таких економіко-географів, як С. С. Артоболевський, М. К. Бандман, М. Д. Шаригін, А. І. Чистобаєв, С. В. Скатерщиков, О. В. Кузнецова.

Зокрема дослідженням А. І. Шаблія, М. О. Клішар, І. М. Гладкого, які зробили значний внесок у розвиток регіональної географії та аналіз локальних соціально-економічних систем. Особливу увагу приділено працям географів, що вивчали соціально-економічні процеси в Чернівецькій області, таким як І. І. Костащук, Н. В. Заблотовська, В. О. Джаман, М. Д. Заячук. Їхні дослідження праці досліджують різні аспекти соціально-економічного розвитку Чернівецької області, зокрема в контексті аграрної спеціалізації, етнічної структури та прогнозування розвитку регіонів.

У дослідженні сучасного стану соціально-економічного розвитку Топорівської територіальної громади використано комплексний підхід, що передбачає *поєднання кількох методів*:

1. Метод соціально-економічної діагностики. Метод застосовано для визначення основних показників, таких як рівень зайнятості, доходів населення та інфраструктурний потенціал.

2. Статистичний аналіз. Використаний для збору, обробки й аналізу статистичних даних про економічні, демографічні та соціальні показники. На його основі виконано оцінку динаміки показників розвитку громади в порівнянні минулими роками.

3. Картографічний метод Застосовано для візуалізації просторових аспектів соціально-економічного розвитку, що допомогло проаналізувати розподіл ресурсів і соціально-економічних явищ на території громади.

4. Метод Pest-аналізу, необхідний для стратегічного аналізу, що допомагає оцінити зовнішні чинники, які впливають на розвиток територіальної громади. Він дозволив виявити потенційні загрози та можливості в макросередовищі.

5. SWOT-аналіз був застосований з метою оцінки переваг і недоліків, а також визначення потенційних загроз, зокрема й можливості, що можуть впливати на розвиток громади. Цей метод дозволив структурувати бачення стратегічного розвитку громади та виділити пріоритетні напрями покращення.

6. Метод історико-географічного аналізу застосований для кращої оцінки розвитку громади у контексті минулих періодів, що дозволить розробити більш обґрунтовані стратегії для її майбутнього розвитку.

Ці методи забезпечили всебічне та комплексне дослідження сучасного соціально-економічного розвитку Топорівської громади, дозволивши отримати точну характеристику її соціального стану, економічного потенціалу та основних напрямів розвитку.

Інформаційною основою для проведення дослідження послужили законодавчі та нормативні документи, статистичні дані, наукові роботи українських і зарубіжних фахівців, а також інформація із офіційних сайтів.

Практичне значення дослідження сучасного стану соціально-економічного розвитку Топорівської ОТГ полягає в розробці рекомендацій, які можуть бути використані для вдосконалення місцевої політики, планування та стратегічного розвитку громади.

Основні напрями практичного застосування дослідження:

Формування стратегії розвитку громади, результати дослідження надають всебічну оцінку поточного соціально-економічного стану громади, що є основою для побудови стратегії сталого розвитку, спрямованої на зростання економіки та покращення добробуту населення; Оптимізація ресурсів для визначення пріоритетних напрямків для інвестицій, таких як розвиток інфраструктури, освіти, медицини та соціальних послуг; Покращення якості життя населення, адже дослідження допоможе громаді розробити заходи для створення нових робочих місць, розвитку соціальної сфери та покращення екологічної ситуації; Розробка програм соціально-економічної підтримки. На основі отриманих даних можна розробити адресні програми для підтримки соціально вразливих груп населення та сприяти соціальній стабільності в громаді.

Результати проведеного дослідження слугують вагомим інструментом для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на розвиток громади, підвищення її конкурентоспроможності та покращення рівня життя місцевих жителів.

Обсяг та структура роботи : Ця робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списком використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1.1. Соціально-економічний розвиток як об'єкт дослідження в суспільній географії

Соціально-економічний розвиток регіонів є багатогранним об'єктом наукового дослідження, що привертає увагу представників різних дисциплін - економістів, географів, соціологів, демографів та статистиків. Науковці зосереджуються на аспектах, що розкривають сутність цього процесу, його структурні складові та методи, що сприяють гармонійному поєднанню економічного та соціального розвитку. Вивчення соціально-економічного розвитку потребує міждисциплінарного підходу, який дозволяє створювати ефективні стратегії, спрямовані на досягнення сталого добробуту населення, зважаючи на специфіку кожної території.

З позиції суспільної географії соціально-економічний розвиток розглядається через ключові поняття «територія», «населення» та «соціально-географічний процес». У рамках географічних досліджень регіональний соціально-економічний розвиток охоплює комплексні зміни, що відбуваються в регіональних, міських і районних соціогеосистемах. Це включає економічні, соціальні, екологічні та інші складові, які формують унікальний регіональний контекст. Соціально-економічний розвиток визначається як процес підвищення рівня та якості життя населення через оптимізацію регіонального управління та сприяння цілеспрямованим трансформаціям у суспільно-географічному просторі.

Комплексний підхід вимагає врахування економічної, соціальної та географічної складових розвитку. Дослідження територій передбачає структурний аналіз просторової організації та регіональних особливостей економічного та соціального процесів. Окреме місце займає соціальна складова розвитку, яка спрямована на досягнення соціальної справедливості, включаючи рівні можливості для отримання освіти, працевлаштування, забезпечення

гендерної рівності та доступ до медичного обслуговування. Соціально-економічний розвиток покликаний створювати умови для задоволення потреб і підвищення рівня добробуту людей.

В умовах сучасної України, яка зазнає соціально-економічних потрясінь, слабкість економічного потенціалу та втрата ринків збуту призводять до зниження рівня життя. Водночас нові реалії незалежності й інтеграції у світову економіку відкривають можливості для формування ринкових стратегій розвитку. Це актуалізує необхідність територіально диференційованих підходів до соціально-економічного розвитку, що враховують специфіку кожного регіону, активність громад, спрямованість на збереження й підвищення якості життя.

Одним з ключових завдань суспільної географії є аналіз регіональних соціогеосистем, де враховуються як загальносистемні, так і специфічні чинники, що впливають на розвиток територій. Це включає вивчення людського капіталу, рівня мобільності, соціального капіталу з регіональними особливостями, соціокультурних норм і традицій, а також просторових характеристик, притаманних конкретним групам населення. Регіональний розвиток має враховувати ці елементи, щоб забезпечити ефективне використання ресурсів і сприяти рівномірному розвитку всіх верств населення.

Крім того, важливим аспектом дослідження є просторовий аналіз соціально-економічних процесів. Географічні особливості визначають можливості розвитку окремих регіонів, що дозволяє виявити закономірності в розподілі ресурсів і соціальних благ. Такий підхід сприяє формуванню науково обґрунтованих стратегій для подолання територіальної нерівності та створення передумов для регіональної стабільності.

Одним із пріоритетів сучасної суспільно-географічної науки є розробка ефективних програм соціально-економічного розвитку, спрямованих на підвищення рівня життя та добробуту населення. Основною метою є досягнення соціальної безпеки, забезпечення екологічно чистого середовища та сприяння сталому розвитку територій.

Комплексні дослідження соціально-економічних процесів передбачають визначення напрямів розвитку, створення умов для моніторингу соціально-економічного стану регіонів і розробку програм адаптації до сучасних викликів.

Соціально-економічний розвиток має також забезпечувати територіальну інтеграцію через вивчення та врахування регіональних особливостей. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів важливим завданням є забезпечення зв'язків між регіонами на основі сучасних принципів регіоналізму, що базується на постіндустріальних ідеях. Це дозволяє уникати негативних наслідків глобалізації й забезпечувати гармонійний розвиток у межах кожної територіальної одиниці.

Регіональна стратегія розвитку України, заснована на сучасних теоріях регіоналізму, визначає пріоритети для досягнення стабільного розвитку. Основою регіонального управління є використання програмно-цільового підходу, що дозволяє враховувати специфіку кожної території та створювати умови для розвитку соціальних інфраструктур. Це забезпечує задоволення потреб населення, покращення умов працевлаштування, освіти та медичного обслуговування, підтримуючи основну мету соціально-економічного розвитку – поліпшення якості життя.

Вивчення нових тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів вимагає детального аналізу соціальних і економічних процесів, що відбуваються на рівні місцевих громад. Зростає значення самоорганізації населення, оскільки саме громади формують основу для створення стійких соціально-економічних структур. Соціально-економічний розвиток орієнтується на індивідуальні потреби людини як самодостатньої особистості, а не як частини трудового потенціалу.

1.2. Значення соціально-економічного розвитку територіальної громади в регіональному розвитку територій

Соціально-економічний розвиток територіальних громад є фундаментом загального регіонального розвитку, забезпечуючи стабільність і добробут у

межах як місцевого, так і державного рівнів. Відповідно до концепцій сучасних дослідників, громади виступають осередком соціально-економічних перетворень, що дозволяє не тільки розвивати економічну стабільність, але й забезпечувати стале зростання якості життя населення. На думку С. О. Іщука та В. І. Поповкіна, громада є “первинним осередком реалізації соціально-економічних ініціатив і програм”, що зосереджує ресурси для вирішення нагальних потреб і підвищення якості життя.

Ключове значення соціально-економічного розвитку територіальної громади полягає в її здатності сприяти розширенню інфраструктури, створенню робочих місць, підвищенню рівня медичних і освітніх послуг, що в кінцевому результаті сприяє зменшенню трудової міграції та посиленню економічної самодостатності громад. Це, у свою чергу, знижує залежність регіону від зовнішніх економічних впливів та стимулює ріст локальної економіки.

Соціальний аспект розвитку також відіграє важливу роль. Зміцнення соціальних зв’язків у межах громади сприяє зростанню соціальної активності та самоорганізації населення. Активна громада має здатність самостійно визначати пріоритети розвитку, залучати ресурси та інвестиції, а також брати участь у програмах, спрямованих на покращення добробуту. Ця тенденція формує сталу соціальну структуру, яка забезпечує стабільність і інтеграцію громади в ширший регіональний контекст.

У контексті децентралізації соціально-економічний розвиток територіальних громад є ефективним інструментом регіонального розвитку, оскільки передбачає передачу частини управлінських повноважень на місцевий рівень. Це дає змогу громадам самостійно визначати напрями свого розвитку та ефективніше використовувати локальні ресурси. Дослідник Л. О. Кравченко зазначає, що “децентралізація є одним із найважливіших факторів, що дозволяє територіальним громадам повноцінно розвивати свої економічні та соціальні можливості”. Це підтверджує доцільність передачі управлінських повноважень на місцевий рівень для більш гнучкого реагування на місцеві потреби.

Отже, розвиток територіальних громад безпосередньо впливає на загальний рівень соціально-економічного розвитку регіону. В умовах децентралізації громади стають активними учасниками управлінських процесів, що дозволяє забезпечити самостійне прийняття рішень, спрямованих на покращення умов життя населення. Соціально-економічний розвиток громади таким чином стає ключовим елементом у створенні стабільних і життєздатних регіонів, де гармонійно поєднані інтереси громади та держави.

1.3. Методи дослідження соціально-економічного розвитку

Метою діагностики соціально-економічного розвитку регіону є не лише визначення особливостей просторової організації населення та господарської діяльності, але й вивчення диспропорцій і невикористаних резервів для його подальшого зростання. Відповідно, регіональна діагностика, на нашу думку, має здебільшого прикладний характер, а не теоретичний, оскільки, застосовуючи методи географії та економіки, вона розкриває специфіку територіального розвитку та сприяє розробці стратегій соціально-економічного піднесення регіону на найближчу перспективу.

Як відносно новий науковий напрям, діагностика соціально-економічного розвитку орієнтована на вирішення таких завдань:

- 1) аналіз потенціалу регіону завдяки природним ресурсам;
- 2) визначення специфіки стану навколишнього середовища та причин його деградації;
- 3) дослідження динаміки та структури населення, аналіз демографічних тенденцій;
- 4) оцінювання використання трудових ресурсів у ключових секторах економіки;
- 5) аналіз характерних особливостей структури зайнятості, а також рівня та динаміки безробіття в регіоні;

- 6) оцінка поточного рівня життя населення, забезпечення соціальною інфраструктурою;
- 7) аналіз рівня економічного розвитку регіону загалом та окремих секторів (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, сфера послуг) з точки зору підвищення ефективності в ринкових умовах;
- 8) дослідження міжрегіональних та зовнішньоекономічних зв'язків регіону;
- 9) знаходження прихованих можливостей для підвищення виробничої ефективності;
- 10) аналіз фінансового стану регіону, джерел доходів у бюджет та напрямків використання фінансових ресурсів.
- 11) аналіз можливостей для розвитку підприємств різних форм власності в інтересах економіки та населення регіону.

Вирішення цих завдань має двосторонню мету: з одного боку, воно дозволяє виявити можливості для більш комплексного економічного розвитку регіону, з іншого — оцінити умови для його успішного функціонування в ринковому середовищі, раціонально використовуючи трудові, матеріальні, природні та фінансові ресурси.

Структура діагностики соціально-економічного розвитку регіону охоплює декілька розділів (тематичних блоків):

- 1) оцінка рівня розвитку регіону в загальному;
- 2) аналіз природно-ресурсного потенціалу;
- 3) діагностика стану середовища, що оточує та чинників зниження чистоти;
- 4) дослідження процесів демографічних змін та складу населення;
- 5) ідентифікація проблем у використанні трудових ресурсів, зайнятості та стану рівня і якості життя населення;
- 6) аналіз ступеня розвитку ключових галузей економіки регіону та його територіальної структури;
- 7) оцінка експортних можливостей, аналіз зовнішньоекономічних відносин та міжрегіональних зв'язків;
- 8) аналіз фінансового становища регіону;

9) оцінка та ризики розвитку у малому бізнесі.

Діагностика з боку регіонального соціально-економічного розвитку спирається на широкий спектр методів, які умовно можна поділити на три основні групи: економіко-статистичні, соціологічні та графоаналітичні (зокрема, картографічні методи із застосуванням геоінформаційних технологій).

Економіко-статистичні методи ґрунтуються на формалізованому описі економічних явищ і процесів за допомогою системи статистичних показників, формул, рівнянь та моделей. Ці методи є універсальними для економічного аналізу і використовуються при розробці методик обробки статистичних даних. Регіональна діагностика, як правило, базується на вже зібраних статистичних даних, отриманих у процесі регулярного, періодичного або спеціально організованого вибіркового статистичного спостереження. За допомогою методів угруповання здійснюють розрахунок і аналіз середніх величин, показників структури, співвідношення та інших похідних, що допомагають розкрити специфіку досліджуваних об'єктів. Серед широко застосовуваних методів є кореляційно-регресійний аналіз, який дозволяє оцінювати зв'язок між різними показниками.

Кореляційний аналіз дозволяє вивчати взаємозв'язки як між двома показниками (парна кореляція), так і між кількома (множинна кореляція). Тісно пов'язаний із ним регресійний аналіз (метод регресії), який дає можливість оцінити силу взаємозв'язку між досліджуваними ознаками на основі спеціально обчислених аналітичних показників. Наприклад, взаємозалежність між продуктивністю праці та середнім рівнем оплати праці або між рівнем безробіття та криміногенною обстановкою конкретної території.

SWOT-аналіз, як метод стратегічного планування, часто використовується для оцінки соціально-економічного потенціалу регіону з метою оцінки переваг і недоліків, а також визначення потенційних можливостей і загроз, що можуть впливати на розвиток громади. Цей метод використовується для визначення як внутрішніх факторів (сильних і слабких

сторін), так і зовнішніх (можливостей і загроз), що впливають на розвиток регіону. Даний метод дозволяє більш об'єктивно підійти до формування стратегій регіонального розвитку, базуючись на існуючих умовах та прогнозах.

Графоаналітичний метод включає в себе різноманітні табличні матриці, графічні та картографічні зображення, які допомагають наочно відобразити регіональну інформацію. Окрім візуалізації даних, цей метод має також важливе пізнавальне значення: у регіональній діагностиці через його елементи, зокрема за допомогою теорії графів, вирішуються задачі оптимізації перевезень продукції від постачальника до споживача, а також знаходяться найкращі маршрути між населеними пунктами. Метод використовується для оцінки зовнішньоекономічної діяльності регіону, включаючи його зв'язки як в межах країни (між економічними районами, суб'єктами федерації, федеральними округами), так і на міжнародному рівні (із зарубіжними державами, їх регіонами та підприємствами). У такому контексті об'єкти дослідження зображуються як точки, пов'язані спрямованими зв'язками, а цей підхід належить до мережевих методів планування і управління, які застосовуються при розробці та аналізі комплексних програм розвитку регіону.

Метод системного аналізу дозволяє розглянути регіон як комплекс взаємопов'язаних елементів, таких як промисловість, сільське господарство, соціальна інфраструктура, екологія. Даний метод дає змогу виявити взаємозв'язки між причинами та наслідками у різних аспектах розвитку та оцінити, як зміни в одному секторі можуть позначитися на інших.

Системний підхід сприяє виявленню найбільш значущих факторів, що впливають на розвиток регіону, та підвищенню ефективності прийняття рішень.

Соціологічні методи дослідження використовуються для вивчення соціальних аспектів розвитку територій. Хоча ці методи виникли в межах соціології, вони широко застосовуються й у суміжних галузях, таких як державне та муніципальне управління. Основним методом у соціологічній діагностиці соціально-економічного розвитку регіонів є опитування населення (включаючи анкетування, тестування, заповнення реєстраційних форм і

проведення інтерв'ю). Для коректного застосування цього методу важливо дотримуватися принципів валідності, надійності, репрезентативності та стандартизації як під час його проведення, так і при розробці запитань для респондентів.

Регіональна соціально-економічна діагностика ґрунтується на застосуванні як загальнонаукових методів (зокрема, розчленування, об'єднання, ретроспективного підходу, узагальнення та логічного висновку), так і спеціалізованих інструментів, серед яких особливо важливим є метод зіставлення. В найбільш поширеному сенсі порівняння полягає у виявленні подібностей і відмінностей між аналізованими об'єктами. Кількість ознак (індикаторів), що розглядаються, повинна бути достатньою для розв'язання задачі класифікації регіонів, тобто для виділення і групування регіональних одиниць за певними критеріями. При цьому надається перевага методам багатокритеріального групування, коли поділ регіонів на типи здійснюється одночасно за кількома ознаками.

Можна здійснити типологію, поєднуючи два індикатори, наприклад, що характеризують рівень безробіття та ступінь криміналізації суспільства, що проявляється через кримінальну ситуацію в регіоні. Наприклад, можна провести класифікацію регіонів за динамікою промислового зростання (економічний критерій) та рівнем доходів населення (соціальний критерій). В регіональній економіці важливе значення має типологія регіонів, яка базується на аналізі основних проблем розвитку, що поділяються на чотири групи: економічні, геополітичні, етнічні та екологічні. Водночас на практиці часто використовують типологію, засновану на динаміці одного показника.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі було розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження соціально-економічного розвитку, що дозволило визначити його сутність, структуру та методологічні особливості. Соціально-економічний

розвиток є багатофакторним процесом, що охоплює різні аспекти, включаючи економічні, соціальні, екологічні й географічні. Згідно з підходами суспільної географії, розвиток територій визначається через тісний взаємозв'язок між територією, населенням і соціально-географічними процесами, що відбуваються в регіональному просторі.

Важливою особливістю є необхідність комплексного та міждисциплінарного підходу до дослідження соціально-економічного розвитку, що дозволяє врахувати регіональні особливості і формувати стратегії, спрямовані на підвищення рівня життя населення. В цьому контексті ключовим завданням є забезпечення територіальної рівності та зменшення соціально-економічних диспропорцій. Соціально-економічний розвиток територіальних громад, особливо в умовах децентралізації, відіграє фундаментальну роль у загальному розвитку регіонів, оскільки надає громадам можливість самостійно визначати пріоритети розвитку та ефективніше використовувати локальні ресурси.

Діагностика соціально-економічного розвитку регіонів є важливим інструментом, що дозволяє оцінити сучасний стан і потенціал розвитку кожної території. У цьому контексті значущими є такі методи дослідження, як економіко-статистичний, соціологічний, графоаналітичний, а також метод системного аналізу, які використовуються для визначення проблемних зон і створення ефективних стратегій регіонального розвитку. Особливу увагу приділено методам просторового аналізу, які дозволяють врахувати географічні особливості розподілу ресурсів і соціальних благ, що сприяє формуванню обґрунтованих стратегій розвитку та забезпечує сталий розвиток громад.

Таким чином, теоретико-методологічні аспекти дослідження соціально-економічного розвитку створюють основу для розробки програм, спрямованих на поліпшення якості життя населення, підвищення економічної стабільності громад та досягнення регіональної стійкості в умовах сучасних викликів.

РОЗДІЛ 2

ЧИННИКИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Загальна класифікація чинників соціально-економічного розвитку

Чинники, мають значення для соціально-економічного прогресу регіонів, представляючи собою набір елементів, що визначають особливості економічних і соціальних процесів, що відбуваються в конкретному регіоні.. Ці чинники впливають на вибір видів господарської діяльності, масштаби виробництва, розподіл ресурсів, а також на визначення соціальних пріоритетів регіональної політики. Саме за їхньої участі формується специфіка місцевого економічного і соціального середовища, що має особливе значення для розробки ефективних стратегій розвитку території.

Чинники соціально-економічного розвитку охоплюють різні аспекти, включаючи ресурси, рушійні сили економічної діяльності, умови існування та інші параметри. Зазвичай їх групують залежно від напрямку дії, характеру дії та стійкості, часу дії і характеру впливу.

За напрямом дії чинники соціально-економічного розвитку розрізняються на зовнішні і внутрішні, залежно від того, чи вони походять від середовища, що знаходиться поза межами регіону, чи від внутрішніх властивостей і можливостей самого регіону.

Зовнішні чинники — це ті чинники, що знаходяться за межами регіону, але впливають на його розвиток, як-от:

- політичні та правові умови, що регулюються національною та міжнародною політикою, включаючи законодавство, державну підтримку, економічні санкції або торгові угоди;

- природно-ресурсний потенціал: клімат, рельєф, родючість ґрунтів, наявність водойм та корисних копалин;

-соціально-економічні та культурні впливи від інших регіонів та країн, які створюють нові стандарти якості життя, наукових досягнень, змінюють культурні цінності;

-інноваційно-технологічні досягнення та глобальні тенденції, які визначають рівень конкурентоздатності місцевих підприємств та рівень інноваційного розвитку території.

Вплив зовнішніх чинників може бути як прямим, так і непрямим.

Прямий вплив проявляється безпосередньо через фізичні зміни, як-от зміни у здоров'ї населення внаслідок екологічних умов, знос інфраструктури через природні катаклізми, а також фінансові зміни, викликані коливанням ринкових умов.

Непрямий вплив відбувається через посилення чи ослаблення внутрішніх можливостей регіону, наприклад, під впливом економічної політики, зміни цін на сировину та інші зовнішні фактори.

Внутрішні чинники — це чинники, що формуються безпосередньо в межах регіону і які можна використовувати для створення стратегії внутрішнього розвитку:

-наявність трудових, природних та інвестиційних ресурсів, ступінь розвитку інфраструктури, рівень технічного прогресу;

-соціальні та культурні особливості регіону, зокрема моральні цінності, традиції, культурні норми, а також зв'язки між поколіннями;

-рівень освіти та кваліфікації місцевих кадрів, що впливає на можливість залучення інновацій та розвиток технологій у регіоні.

За характером дії та стійкістю : чинники поділяються **на стабільні та динамічні**, що визначають їх стійкість до зовнішніх змін.

Стабільні чинники є відносно постійними і змінюються лише у довгостроковій перспективі. Вони охоплюють кліматичні умови, природно-ресурсний потенціал регіону, а також фундаментальні соціальні норми та культурні особливості, що визначають довгострокову стратегію розвитку.

Динамічні чинники — це фактори, які можуть зазнавати змін у короткостроковому чи середньостроковому періоді, наприклад, рівень інноваційної активності, зміни у структурі зайнятості, інтенсивність капіталовкладень, екологічні умови, інфраструктурні можливості.

За часом дії та тривалістю впливу чинники можуть бути короткострокові та довгострокові:

Короткострокові чинники мають швидкоплинний вплив і можуть включати кон'юнктуру ринку, наявність інвестиційних ресурсів на даний момент, сезонні кліматичні умови або цінову політику на сировину.

Довгострокові чинники формують перспективний розвиток регіону і впливають на стратегічні цілі. Це природні ресурси, демографічна структура, культурні та освітні аспекти, рівень урбанізації та інноваційні можливості, які створюють основу для довготривалих планів і проектів розвитку.

Внутрішні чинники можна розділити на дві основні групи: ресурсну та регуляційну.

Ресурсна група охоплює потенціал регіону з погляду доступних йому ресурсів, які визначають можливий рівень розвитку. До неї належать:

-природні ресурси: родючість ґрунтів, мінерали, водойми, лісові масиви, що використовуються в господарській діяльності.

-трудові ресурси: наявність кваліфікованих кадрів, чисельність працездатного населення, доступність освітніх закладів.

-технологічний та інноваційний потенціал: рівень наукових розробок і технічне обладнання, яке використовується у виробництві, впровадження сучасних технологій.

Регуляційна група включає фактори управлінського характеру, які забезпечують ефективне використання ресурсного потенціалу регіону:

-політика місцевого самоврядування, управлінські рішення та місцеві програми розвитку;

- ефективність правового регулювання, зокрема стимулювання бізнес-активності, розвитку інфраструктури, заходів із зниження соціальної нерівності;

- рівень інтеграції регіону з національними та міжнародними ринками, що впливає на залучення інвестицій і розширення соціально-економічних зв'язків.

Класифікація чинників соціально-економічного розвитку дає можливість глибше зрозуміти специфіку економічних і соціальних змін, що відбуваються у кожному регіоні, а також визначити ключові важелі для створення та реалізації ефективних програм розвитку. Урахування зовнішніх і внутрішніх чинників дозволяє формувати індивідуальні стратегії, орієнтовані на стале зростання добробуту та економічної стабільності.

2.2. Правові основи розвитку Топорівської громади

Розвиток Топорівської громади, як і будь-якої територіальної громади в Україні, базується на нормативно-правовій основі, що регулює питання місцевого самоврядування, управління ресурсами, фінансування, децентралізації та соціально-економічного розвитку.

Правова база створює основу для ефективного використання ресурсів, вирішення соціальних і економічних завдань, а також забезпечує можливості для інтеграції громади в національні та міжнародні проекти розвитку. Основні правові акти, які визначають правові основи розвитку Топорівської громади, можна згрупувати на кілька блоків:

- конституційні положення, законодавство про місцеве самоврядування, бюджетне та фінансове регулювання, децентралізація, інвестиційні закони та нормативи для соціально-економічного розвитку.

Конституція України заклала фундамент, на якому базується розвиток територіальних громад. Саме у ній гарантується право громадян брати активну участь у вирішенні питань місцевого значення, а громадам — самостійно управляти своїми фінансовими ресурсами і комунальним майном. Тобто, у

Топорівської громади є законне право розпоряджатися своїми землями, бюджетом та комунальною власністю на благо жителів.

Успіх Топорівської громади залежить від децентралізації - реформи, яка дозволила громадам отримати більше повноважень і фінансових ресурсів. Цей процес передбачає передачу на місцевий рівень не лише адміністративних повноважень, а й фінансових ресурсів. Внаслідок цього громади стали більш незалежними у питаннях бюджету, самостійно визначаючи пріоритети розвитку, зокрема, як і на що витратити кошти.

Децентралізація створила умови, за яких громади самі можуть впливати на свій розвиток, розбудову інфраструктури, залучення інвестицій та підтримку соціальних проєктів. Це відкрило можливості для Топорівської громади вкладати кошти в модернізацію доріг, закладів освіти, медицини та підтримувати місцевий бізнес, що не завжди можливо в централізованій системі.

Бюджетний кодекс України став ключовим для фінансового зміцнення громад. Він дозволяє Топорівській громаді формувати власний бюджет із різних джерел - податків, зборів, трансфертів від держави. Ця автономія дозволяє громаді розподіляти кошти на найбільш нагальні потреби, які можуть змінюватись залежно від ситуації. Так, завдяки податковим надходженням від місцевих підприємств громада може створювати нові програми для підтримки малого бізнесу, що сприяє розвитку місцевої економіки.

Податковий кодекс надає право громадам встановлювати місцеві податки та збори, що є ще одним важливим джерелом фінансових надходжень. Наприклад, громада може запровадити туристичний збір або рентну плату за використання місцевих ресурсів. Це дозволяє збільшити надходження до місцевого бюджету та вкладати кошти в нові проєкти, важливі для жителів.

Для стимулювання місцевої економіки Топорівська громада має змогу залучати інвестиції завдяки законодавству про державно-приватне партнерство та інвестиційну діяльність. Ці закони дозволяють залучати інвесторів для

будівництва або реконструкції важливих об'єктів, таких як школи, медичні заклади, дороги, що потребують великих фінансових вливань.

Завдяки державно-приватному партнерству Топорівська громада може укладати угоди з бізнесом, створюючи умови для спільного розвитку. Це не лише підтримка місцевих підприємців, але й можливість отримати сучасну інфраструктуру, не перевантажуючи місцевий бюджет.

Закони України дозволяють громадам зосередитись на соціальному розвитку, створенні комфортного середовища для мешканців та захисті природи. Закон «Про стратегічне екологічне оцінювання» допомагає громадам розробляти екологічно безпечні стратегії, що враховують стан довкілля при плануванні нових проектів. Для Топорівської громади це означає можливість впроваджувати заходи з охорони природи, зокрема чистоти водних ресурсів та збереження зелених зон.

Також законодавство сприяє впровадженню програм соціальної підтримки, зокрема розвитку медицини, освіти та соціальних послуг. Це допомагає громаді створювати умови для комфортного життя, запобігаючи відтоку молоді та забезпечуючи мешканцям доступ до якісних послуг.

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплює право Топорівської громади на прийняття рішень стосовно своїх потреб. Це означає, що саме громада визначає, які проєкти є пріоритетними, як, наприклад, будівництво дитячих майданчиків або відновлення культурних об'єктів.

Цей закон надає громадам можливість створювати власні програми розвитку, залучати місцевих жителів до процесу управління та вирішувати питання, що безпосередньо впливають на їхній добробут. Важливим є також право громади на володіння та розпорядження комунальним майном - землею, будівлями, інфраструктурою.

Українське законодавство також відкриває Топорівській громаді доступ до державних програм розвитку, наприклад, в рамках державної стратегії регіонального розвитку. Це дозволяє громаді брати участь у конкурсах на

отримання фінансування для реалізації місцевих проектів - реконструкції доріг, будівництва шкіл, впровадження інноваційних технологій.

Крім того, громада може залучати ресурси від міжнародних партнерів завдяки участі у грантових програмах. Наприклад, європейські фонди надають кошти на розвиток екологічних та соціальних проектів, модернізацію інфраструктури. Це важливий інструмент, що дозволяє громаді зростати та підвищувати якість життя населення.

Топорівська громада отримала широкий правовий інструментарій для сталого розвитку. Закони, що забезпечують бюджетну автономію, підтримку соціальних та інфраструктурних проектів, екологічну безпеку та залучення інвестицій, відкривають можливості для зміцнення економічного потенціалу та поліпшення умов життя мешканців. Власне самоврядування дозволяє громаді вирішувати питання, що є для неї пріоритетними, реалізувати інвестиційні проекти, розвивати місцевий бізнес та впливати на якість послуг для населення.

Ці правові основи дають змогу Топорівській громаді формувати активну позицію в регіональному просторі, бути незалежною та розвиватися, забезпечуючи при цьому добробут своїх мешканців.

2.3. Природні умови та ресурси Топорівської ТГ

Згідно з адміністративно-територіальним поділом України територія громади є частиною Чернівецького району Чернівецької області.

Адміністративним центром місцевої спільноти є село Топорівці, в якому розміщені її органи місцевого самоврядування. В склад територіальної громади входять: Бочковецький старостинський округ, Грозинецький старостинський округ, Колінковецький старостинський округ.

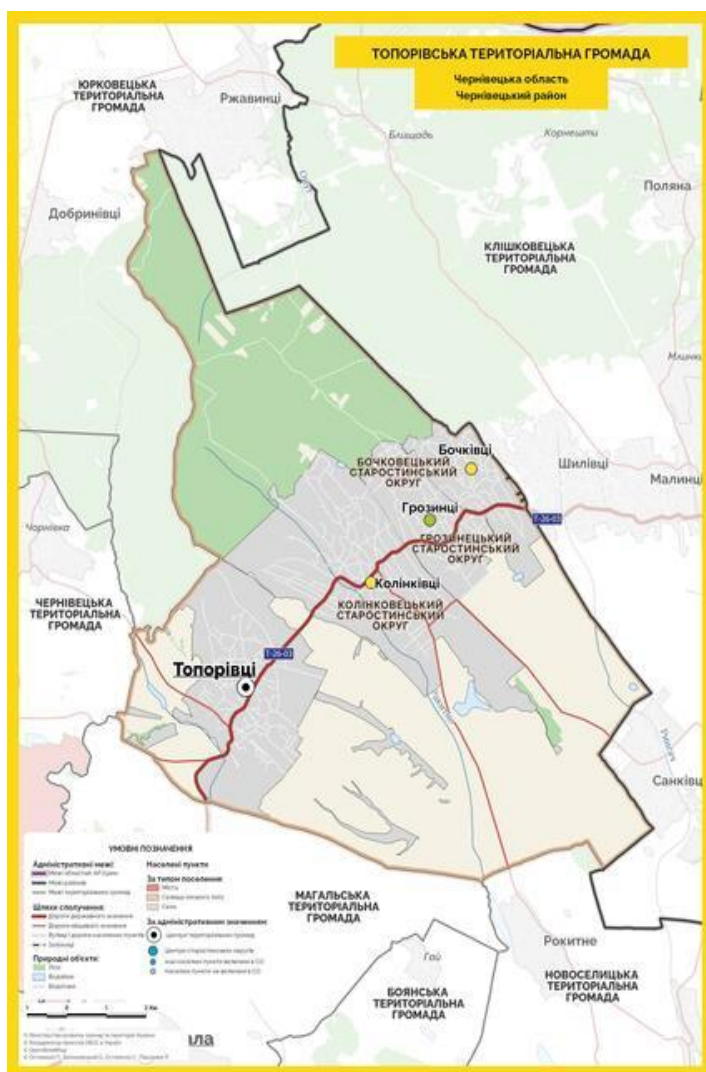

Рис. 2.1. Топорівська територіальна громада

Топорівська ТГ розташована рівнинної частини Чернівецької області, а саме у межах Прут-Дністровського межиріччя. Загалом територія розміщується на схилах Хотинської височини з їх південними та південно-східними напрямками, що значно посилює їх інсоляцію протягом року. Висотні перепади в межах від 453 м. на півночі до 165 м. на півдні. Поверхня – підвищена хвилясто-пасмова лісова рівнина, значно розчленована.

Водні потоки та річки ОТГ відносяться до Прутського водного басейну, серед них р. Хуків, Ринчаг, Рокитна. Цей регіон знаходиться в межах Західноукраїнської лісостепової фізико-географічної провінції. Клімат тут має помірно континентальний характер. Температурний режим варіюється між 7,9 та 8,2 °С, а річна кількість опадів складає від 600 до 650 мм. Весна характеризується помірною вологістю та теплом, розпочинається в перші дні

березня. Танення снігу відбувається стрімко — до 1,5-2 тижнів, а температура підвищується до $+15^{\circ}\text{C}$. Літо доволі тепле, з достатньою кількістю опадів, тривале, а середня температура в липні варіюється від $+20$ до $+25^{\circ}\text{C}$. Території притаманні хмарність, грози та грозові дощі. Восени зазвичай тепло, розпочинається осінь на початку або в середині вересня. Опади трапляються не часто, але згодом хмарність посилюється, можливі короточасні похолодання та снігові опади. Зима помірно холодна, середня температура в січні становить -5°C , а висота снігового покриву досягає приблизно 20 см.

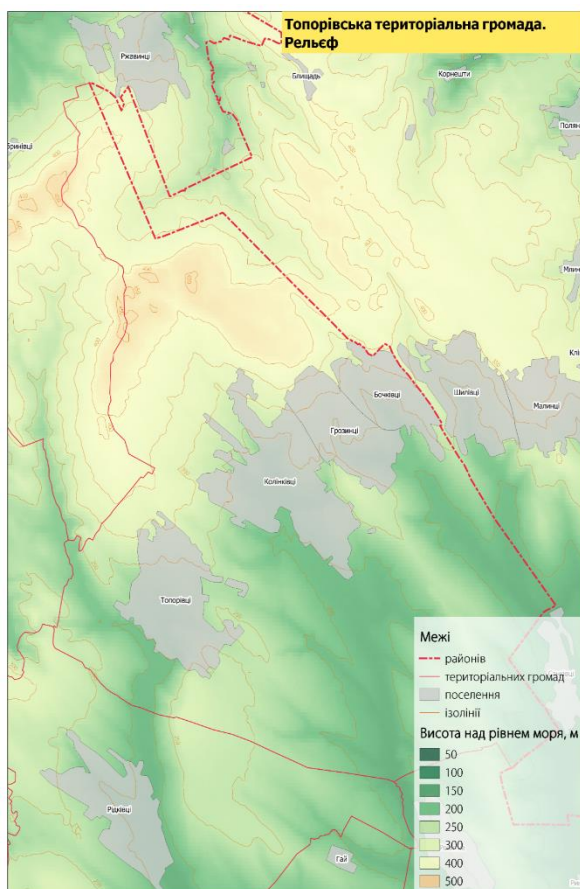

Рис. 2.2. Рельєф Топорівської територіальної громади

Лісозаготівля та деревообробка можуть розвиватись у регіоні, надаючи громаді матеріали для будівництва та меблевої промисловості. Проте лісозаготівельні роботи мають бути суворо контрольовані, щоб запобігти надмірній вирубці.

Крім того, ліси громади мають великий рекреаційний потенціал: можна розробити туристичні маршрути, зони відпочинку та проведення турів на

природі, це може привабити туристів і створити додатковий прибуток для громади.

Загальна площа Топорівської ТГ становить – 12394,8 га. Серед яких загальна площа сільськогосподарських земель складає 8582 га (4257 га – рілля, 2564 – садові насадження, 1761 – інші землі), 645 га – забудованих земель, 37

га – заболочені землі, 184 га – території під водними об’єктами, ширша інформація оцінки представлена у таблиці 2.1. У територіальному розподілі це:

- Топорівці – 4033,7 га з них 1562,8 га в межах населеного пункту.
- Колінківці – 5022,3 га з них 1803,9758 га в межах населеного пункту.
- Грозинці – 2113,2 га з них 595,7 га в межах населеного пункту.
- Бочківці – 1226,6 га з них 509,5 га в межах населеного пункту.

Таблиця 2.1.

Розподіл за основними категоріями земель у громаді

		Бочківці	Грозинці	Колінківці	Топорівці	В громаді
Усі землі, га		1226	2113	5022	4033	12394
Землі с/г, га	Усі	789	1167	2999	3627	8582
	Рілля	380	759	1136	1982	4257
	Багаторічні насадження	296	271	1248	749	2564
Землі під забудовою, га		72	72	224	277	645
Заболочені території, га		10		8	10	37
Під водними об’єктами, га		12	40	71	63	184
Інші, га		343	834	1720	56	2946

На території громади є поклади піску, глини та вапняку, які можуть використовуватися для місцевих будівельних потреб:

Пісок може бути використаний для виробництва будівельних матеріалів, що дозволяє знижувати витрати на будівництво місцевої інфраструктури.

Глина може бути застосована у виробництві цегли та інших будівельних матеріалів, що важливо для розвитку місцевих будівельних підприємств.

2.4. Історичні передумови розвитку території дослідження

Село Топорівці – центр Топорівської об'єднаної територіальної громади. Розташоване за 21 км від м. Чернівці, за 39 км від м. Хотин та за 35 км від м.

Перша письмова згадка щодо села зустрічається у грамоті молдавського правителя Олександра Доброго, яка датується 1412 роком (за іншими даними — 1461 рік), згадується передача території у спадок. У XVI столітті ця земля стала власністю молдавського боярина Думітру Барновша (рум. Dumitru Barnovschi). Проте поселення на території Топорівців існувало ще в період Київської Русі, про що свідчать археологічні знахідки. Вони виявили залишки поселень епохи раннього заліза (I тисячоліття до н.е.) та дві давньоруські поселення, що належать до XII—XIII століть.

В Топорівцях також продовжують зберігати етнічні та культурні традиції цієї місцевості. Зокрема танцювальний колектив села Топорівці широко відомий в Україні, йому першому в Україні присвоєно звання самодіяльного ансамблю народного танцю.

Село Колінківці розташоване на Хотинській височині та Новоселицькій рівнині. Його назва походить від географічного положення — «село на пагорбах» (молдовською мовою *satulpecoline*), що, ймовірно, й стало основою для назви Колінківці. Що й справді підтверджується його топографічним розташуванням, де основна частина поселення посічена густою мережею потічків, а село розміщено на великій кількості пагорбів. Село Колінківці

вперше згадується в документі від 13 червня 1575 року під назвою Кулічень. Згодом назва зазнала змін, і в XVIII столітті вона прийняла форму, відому як Каленкауцин (у реєстрі 1771 року), Колінковіц (на карті 1774 року), Каллікавіц (у перепису 1817 року). Село знаходиться на відстані 38 км від районного центру та 16 км від залізничної станції Магала. Через нього проходить дорога Чернівці – Хотин. Станом на 2001 р. тут проживає майже 5000 осіб 26 національностей. Найбільшими природними багатствами на території села можна назвати аграрні, що звичайно відображається у спеціалізації його жителів.

Село Грозинці вперше згадується в документі XVII століття – феодальній грамоті від 4 березня 1652 року. За словами філологів, назва села, ймовірно, походить від імені Гроза. В письмових джерелах XV століття згадуються місцеві бояри з іменами Гроза Витязь, Гроза Кашота, Гроза Купчич, і можливо, село належало одному з них. У такому випадку Грозинці могли існувати ще в XV столітті. Це припущення підтримується археологічними знахідками: під час реконструкції дороги в центрі села було виявлено давнє кладовище, що датується XIV–XVI століттями. Студенти Чернівецького університету, які обстежили місце знахідки, підтвердили, що це були рештки кладовища феодальних Грозинець. Також було знайдено рештки житла XIV століття — напівземлянки, яка частково заглиблена в землю, з дерев'яною верхньою частиною та примітивною пічкою. Подібні житла були характерні для сільського населення Північної Буковини в XIV столітті. Раніше, коли територія входила до складу Галицько-Волинського князівства, села переважно мали дерев'яні зрубові чи стовпові будівлі.

Село Бочківці має нетипове розташування, що свідчить про його давнє походження. На сьогодні в селі є 715 дворів, де проживає 2003 жителі, а його територія складає 1226,6 га. Основна частина населення — українці, хоча є також румуни, молдовани, росіяни, татари та інші національності. Село знаходиться в 25 км від Чернівців і в 30 км від колишнього районного центру — Хотина. У XVII столітті ця місцевість була мало заселена, і села мали лише

10-20 дворів. Саме в цей період було засноване село Бочківці. Перша згадка про село як адміністративну одиницю датується 2 березня 1652 року. Село було засноване переселенцями з Молдавії та України.

У селі поширене прізвище Молдован, що підтверджує теорію про переселенців з Молдавії. Однак, ймовірно, село було засноване на початку XVII століття. У 1646 році на території Молдавського князівства, яка на той час входила до складу "Уложення" господаря Лупу, було введено кріпосне право, що забороняло кріпакам покидати постійне місце проживання. Згідно з однією з історичних версій, назва села Бочківці походить від того, що перші поселенці займалися виготовленням бочок — це стало можливим завдяки великій кількості бука, що росте на околицях села. Бондарі виготовляли бочки для пакування чорносливу, який користувався попитом в навколишніх селах. Також мешканці Топорівців купували бочки для зберігання меду, оскільки в селі було понад 1000 вуликів. Звідси й пішла назва села — Бочківці.

Село розташоване на родючих ґрунтах, що забезпечує сприятливі умови для землеробства та тваринництва. Тому не є дивним, що люди проживали тут ще в дописемний період. У центрі села були знайдені стародавні артефакти, такі як кам'яна сокира, наконечник стріли, скребачка та залишки глиняного посуду, що належать до часів трипільської культури.

Враховуючи викладені вище інформацію, можна назвати наступні висновки стосовно сіл Топорівської громади. Територія громади має давній історичний шлях, а її території активно освоювались із давнини, писемні підтвердження до нас доходять починаючи із XV – XVII ст., як вже про сформовані поселення.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

На основі досліджених факторів можна зробити висновок, що Топорівська територіальна громада має потужний природний, історичний і культурний потенціал для всебічного розвитку. Природні умови громади,

зокрема сприятливий помірно континентальний клімат, родючі ґрунти та багаті водні ресурси, створюють добрі умови для розвитку сільського господарства, лісового та екологічного господарства, що є базовими галузями економіки регіону.

Історична спадщина громади, відображає важливі культурні та етнічні традиції, які можуть бути використані для розвитку туризму, зокрема історичного та етнографічного. Різноманітність історичних пам'яток, археологічних знахідок та фольклорної спадщини формує унікальну ідентичність громади та сприяє формуванню туристичного потенціалу.

Економічний розвиток громади також підтримується ресурсним потенціалом — наявністю покладів будівельних матеріалів, таких як пісок, глина та вапняк, що можуть використовуватись у будівництві та місцевій промисловості. Це забезпечує основу для зміцнення інфраструктури громади та підвищення її економічної стійкості.

Адміністративна автономія, здобута завдяки реформі децентралізації, дає Топорівській громаді можливість формувати власну стратегію розвитку, зокрема щодо ефективного використання місцевих ресурсів, залучення інвестицій та підтримки соціально значущих проектів. Таким чином, громада може ефективно інтегруватися в економіку регіону, залишаючись при цьому самостійною в управлінні та задоволенні потреб місцевого населення.

Загалом, поєднання природних умов, історичних та культурних особливостей і фінансової автономії створює сприятливе підґрунтя для стійкого соціально-економічного розвитку Топорівської громади, з урахуванням сучасних тенденцій і потреб її мешканців.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОПОРІВСЬКОЇ ТГ

3.1. Соціальний розвиток Топорівської територіальної громади

На території Топорівської територіальної громади за оцінкою Держстату станом на початок 2024 р. проживає 13 787 осіб(останній перепис населення відбувся у 2001 році, тому дані не точні) . Якщо дивитись на зміну населення у громаді на більш тривалому вимірі, то маємо наступні дані (рис. 3.1.). На початок ХХ ст. і до Другої Світової війни в селах ТГ проживало разом більше 14 тис. осіб, найбільше проживало населення у с. Топорівці більше 5 тис. осіб. Після Другої Світової війни, у 1959 р., у цих селах загалом проживало трохи більше 13 тис. осіб. Після цього загальна чисельність зростала і коливалась в межах 13 – 14 тис. осіб, а ж до розпаду Радянського Союзу. З часів незалежності і до 2010-х років чисельність населення коливалась у межах 13,5-14 тис., а потім відбувається зменшення чисельності населення, яке за даними статистики України у 2021 складає 11606 осіб, у 2024 – 13 787 осіб (дод. А). За період повномасштабного вторгнення чисельність населення зросла за рахунок внутрішньо переміщених осіб.

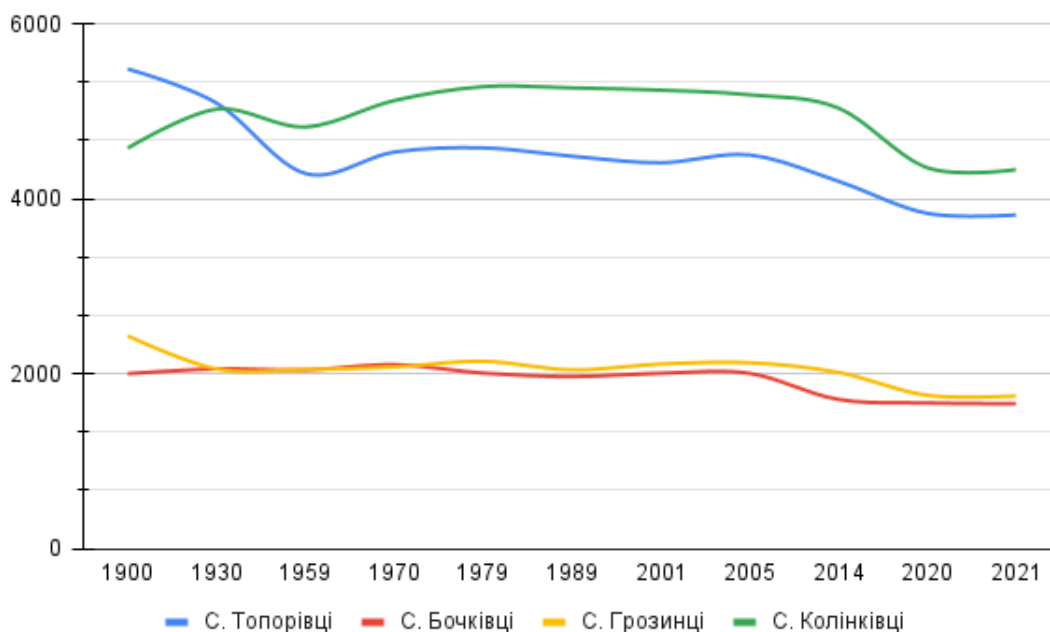

Рис. 3.1. Динаміка населення поселень Топорівської ТГ.

Щільність приблизно 111 осіб/км², що менше від середньої по області (111,4 особи/км²). Якщо порівнювати з сусідніми ОТГ, то щільність менша ніж у Чернівецькій ОТГ (1496 осіб/км²), Новоселицькій ОТГ (127 осіб/км²), Магальській ОТГ (115 осіб/км²) і більше чим в Клішківській ОТГ (70 осіб/км²), Юрківській ОТГ (63 особи/км²). Дивлячись на статистику з кількістю мешканців в громаді, мабуть, слід очікувати подальше зменшення щільності населення в громаді.

Що стосується статевого розподілу, то відповідно рис. 3.2. можна зробити висновок про відсутність яскраво виражених диспропорцій (дод. Б).

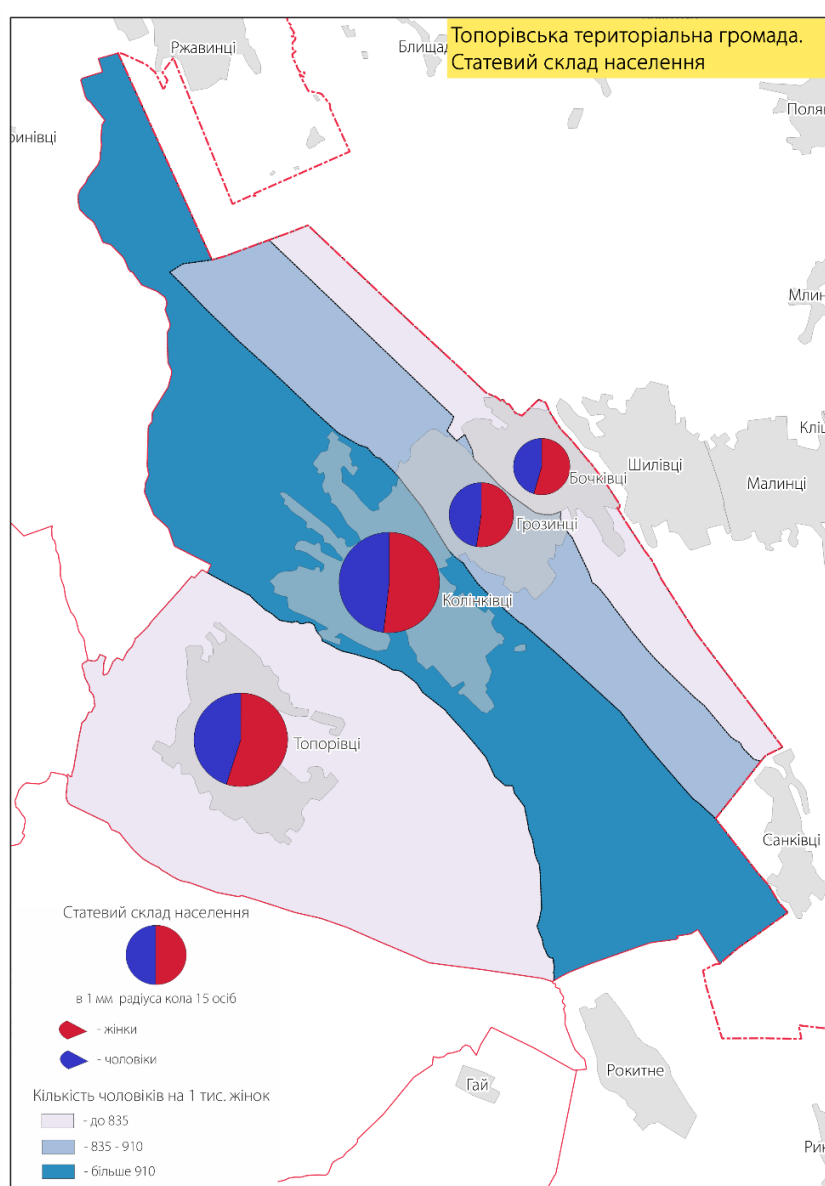

Рис. 3.2. Статевий склад населення Топорівської територіальної громади

Станом на 2022 рік середній показник для громади складає 876 чоловік на 1000 жінок. Дані за 2024 рік, про середній показник кількості чоловіків та жінок у Топорівській територіальній громаді конкретно не вказуються у відкритих джерелах. Найбільші диспропорції бачимо у с. Топорівці (819 чол.), далі йдуть Бочківці (835 чол.), Грозинці (908 чол.), Колінківці (929 чол.).

На території Топорівської територіальної громади проживає 7540 осіб працездатного віку. Це у загальній сумі складає 59 % від загальної кількості населення. Найбільша частка працездатного населення проживає в центрі територіальної громади – с. Топорівці – 62,6 %, а найменша в с. Грозинці – 5,5 %. Характеристика працездатного населення ТГ наведена на рис. 3.3.

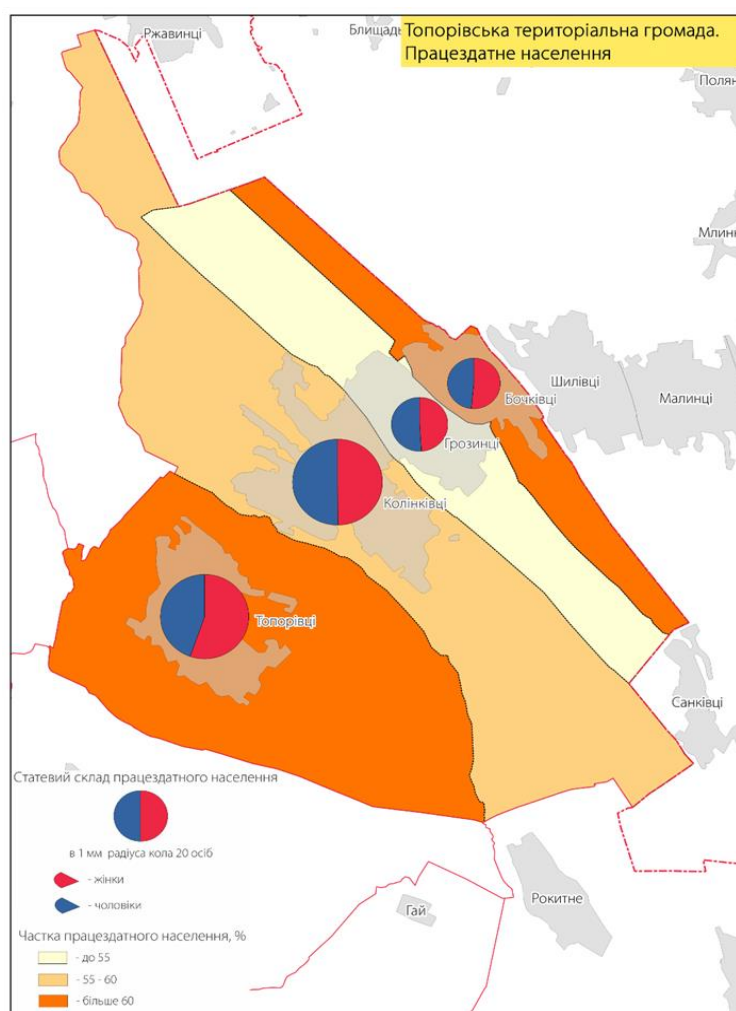

Рис. 3.3. Працездатне населення Топорівської територіальної громади

В цілому ситуація у громаді доволі нестабільна, зважаючи на те, що частина населення знаходиться за кордоном у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення країни-агресорки росії. (дод. В).

На території громади згідно даних останнього перепису України 2001 року проживає більше 9 національностей. Так жителі назвали, що їх рідними мовами є українська, молдавська, румунська, російська, білоруська, болгарська, гагаузька та інші (рис. 3.4). Кількість україномовних жителів

Рис. 3.4. Мовний склад населення Топорівської територіальної громади у 2001 р.

складала 8820 осіб, носіїв молдавської мови – 4826 осіб, румуномовних – 68, російськомовних – 57, білорусів – 4, гагаузької та болгарської по 2 особи, інші мови – 8 осіб. В межах громади у населених пунктах Бочківці, Грозинці, Топорівці, абсолютна більшість складала україномовні жителі 98,7 %, 98,4%, 97 % відповідно. Решта груп у цих населених пунктах складали менше 1 %, окрім румуномовних осіб у с. Топорівці, де їх частка була 1,5 %. У селі Колінківці 91 % осіб розмовляли молдавською мовою, ще 8 % - українською, інші мови займали менша 1 % від загальної кількості.

Забезпечення соціальної сфери здійснюється за рахунок адміністративних (комунальних), культурних та навчальних закладів, а також закладів охорони здоров'я на території громади.

Так серед комунальних закладів діють комунальні установи «Агенція розвитку громади» Топорівської сільської ради», «Центр надання соціальних послуг» Топорівської сільської ради (с. Топорівці), та «Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП)» (с. Топорівці), а також відповідні стратостинські округи с. Колінківці, с. Грозинці, с. Бочківці. На території громади функціонує КУ «Будинок культури с. Топорівці» та філії, функціонують 7 релігійних громад в межах сіл та Чоловічий монастир Святого рівноапостольного князя Володимира поряд с. Колінківці.

У Топорівській територіальній громаді Чернівецької області діють декілька релігійних громад, які представляють різні конфесії. Основні релігійні організації представлені громадами Православної Церкви України (ПЦУ) та Української Православної Церкви, яка перебуває під юрисдикцією Московського патріархату (УПЦ МП).

Зокрема, у селах громади, як-от Топорівці та Колінківці, є храми, які підпорядковуються ПЦУ, а в деяких населених пунктах, на жаль, досі функціонують парафії, що належать до УПЦ МП. Крім православних храмів, у громаді є декілька католицьких та греко-католицьких спільнот, що забезпечують духовні потреби віруючих інших конфесій.

На території Топорівської територіальної громади мережа закладів освіти представлена у всіх поселеннях і станом на початок 2024 р. налічує 4 школи та 2 садочки з відповідною площею:

- Топорівський ліцей площа 2060 м²
- ОЗО – Колінковецький ліцей – площа 2930 м²
- Грозинецький ліцей площа 2330 м²
- ЗДО «Сонечко» с. Колінківці площа 2330 м²
- Бочковецька філія «ОЗО – Колінковецький ліцей» 148 м².
- ЗДО “Промінець” села Топорівці площа 338м²

Найбільш частка витрат у закладах освіти громади складає їх опалення, що значно впливає на бюджет, а також заробітна плата педагогічного персоналу, на 2023 рік передбачено видатки на заробітну плату вчителів,

асистентів, а також адміністративного персоналу. Загальна сума на заробітну плату вчителів становить близько 204,8 тисяч гривень на одного вчителя в рік.

Таблиця 3.1.

Опис та список закладів освіти в громаді

	Заклад освіти	Проект на потужність	К-сть класів	К-сть учнів	Всього працівників	Кількість педпрацівників
	«Опорний заклад освіти - Колінковецький ліцей Топорівської сільської ради»	845	27	Всього 579 I ступінь – 229 II ступінь – 276 III ступінь – 59	110	63
	Топорівський ліцей	680	22	Всього 474 I ступінь – 184 II ступінь – 212 III ступінь – 78	76	54
	Грозинецький ліцей	490	14	Всього 347 3 них: I ступінь – 121 II ступінь – 119 III ступінь – 45 (дош- 3 групи/60)	54	32
	Бочковецька філія «ОЗО – Колінковецький ліцей Топорівської сільської ради»	150	9	Всього 109 3 них: I ступінь – 48 II ступінь – 61 (дош- 2 групи / 36)	33	33
	ЗДО "Сонечко" с. Колінківці	110	5	(5 груп / 110 вихованців)	31	14
	ЗДО «Промінець» с. Топорівці	82	4	(4 групи / 98 вихованців)	27	9
	Всього: 6 закладів освіти		72 кл./ 9 гр.	1449 учнів/ 314 вихованців	304	182

Громадою здійснюються заходи для більш ефективного витрачання коштів громади, зокрема їх оптимізація у видатках. Так дитячий садочок переноситься з старого приміщення в приміщення Грозинецького ліцею для економії енергоносіїв, проектна документація ремонту шкільних приміщень на стадії розробки. Також в дитячому садочку Бочковецької філії «ОЗО –

Колінковецький ліцей» здійснено капітальних ремонт із оновлення внутрішнього оздоблення закладу.

Однак для покращення видатків бюджету у освітній сфері, громаді слід провести енергоаудит приміщень, на основі якого можливим було здійснити пошук і залучення коштів, проектів або ж грантів у реалізації енергоефективних приміщень закладів освіти громади. Дані про освітню мережу наведено в списку 3.1.

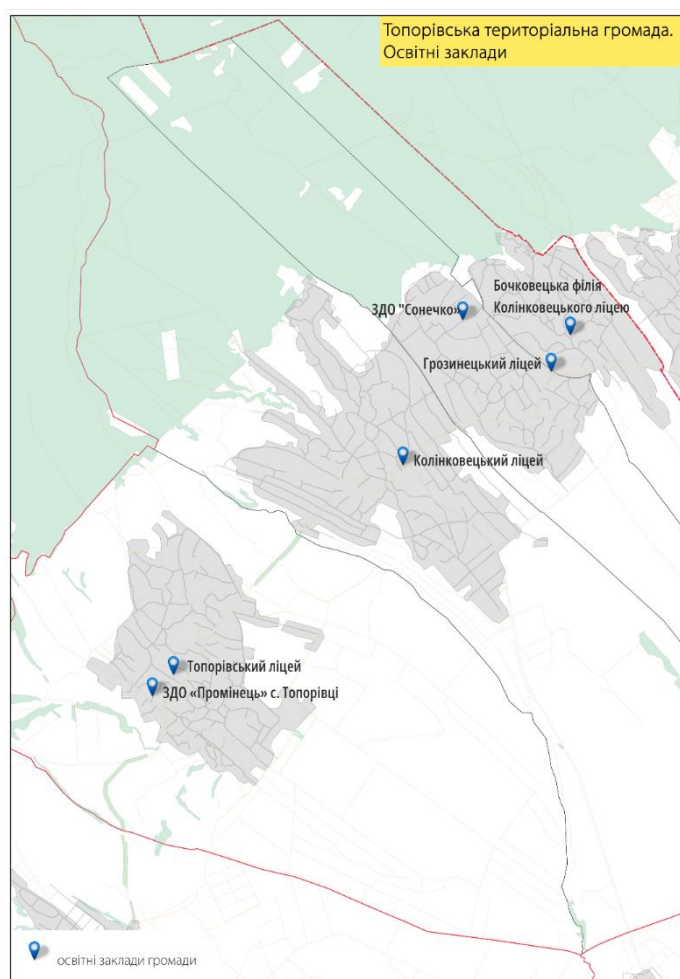

Рис. 3.5. Освітні заклади Топорівської територіальної громади

З огляду на представлені дані потужності шкіл та заклади дошкільної освіти дозволяють надавати освітні послуги близько 2,1 тис. учнів, в той час як фактичне навантаження складає майже 1,45 тис. учнів (рис. 3.5). В межах Колінковецького ліцею також діє «Школа мистецтв: центр естетичного виховання «Веселка»», а також працюють 3 класи вечірньої школи для учнів старших класів. Кількість педагогічних працівників також є достатньою для

забезпечення надання якісної освіти і складає 7,8 учнів на одного педагога. З огляду на кількість новонароджених з 2015 по 2020 р. 783 дитини, у майбутньому, при збереженні такої ж народжуваності кількість учнів у закладах освіти громади залишить на тому ж рівні, що й сьогодні.

Громада проводить оптимізацію шкільної мережі громади та використовувати більш ефективно шкільний автобус для підвезення дітей із сусідніх сіл до опорного закладу Колінковецького ліцею. Об'єктом незавершеного будівництва соціальної сфери є будівля школи-інтернат, яку планується перепрофілювати під дошкільний навчальний заклад с. Колінківці вул. Головна, 105. Однак громада повинна планувати на майбутнє вирішення питання створення закладів дошкільного виховання, зокрема врахувати можливості фінансування їх будівництва та створення за рахунок різних джерел, зокрема приватного капіталу, а також розглянути можливості створення садочків із різними формами власності.

Галузь Охорони здоров'я в громаді представлена чотирма закладами первинної ланки: Топорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини, Коліковецька АЗПСМ, Грозинецька АЗПСМ, Фельшерсько-акушерським пунктом с. Бочківці) та пунктом екстренної медичної допомоги в с. Колінківці Чернівецького центру екстренної медичної допомоги. Також на території громади нині працює 6 аптечних пунктів, що забезпечують жителів громади медикаментами.

В межах програми обов'язкових медичних гарантій лікарями закладів первинної медичної допомоги укладено з населенням на початок 2021 року 10071 декларація на обслуговування:

- Топорівська АЗПСМ – 3988 чол.
- Колінківська АЗПСМ – 2426 чол.
- Грозинецька АЗПСМ – 3657 чол.

З огляду на майже однакову транспортну доступність до центрів первинної медичної допомоги м. Хотин (Хотинському центру первинної медичної допомоги) та Новоселиця (Новоселицькому центру «Промінь здоров'я»), до них

делеговано методичне керування закладами первинної ланки в межах громади. В перспективі в межах громади планується створення власного центру первинної медичної допомоги.

Амбулаторії розміщені у відремонтованих капітальних будівлях. В Колінковецькій АЗПСМ в лікувальному процесі не задіяний один поверх та в Топорівській АЗПСМ один корпус, які вподальшому можна задіяти для розміщення інших об'єктів соціальної сфери (хосписів та ін.). Для обслуговування населення в амбулаторіях задіяно шість автомобілей: три Рено Дастер, Опель Комбо, УАЗ та Мерседес спрінтер (наданий громаді благодійниками).

Вторинна медична допомога жителям громади надається Хотинською та Новоселицькою багатoproфільними лікарнями, на утримання яких громада передала субвенції в межах 1 млн. грн. (енергоносії, медикаменти). Також окремі медичні послуги жителі громади отримують у мед. закладах обласного центру.

3.2. Економічний розвиток Топорівської територіальної громади

Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання становить 551, серед яких 74 — юридичні особи, з яких 42 є економічно активними та бюджетоутворюючими. Кількість фізичних осіб-підприємців — 477, і всі вони ведуть господарську діяльність. На території Топорівської об'єднаної територіальної громади здійснюють діяльність та сплачують податки найбільш активних 25 юридичних осіб та 11 фермерських господарств (дод. В).

Найбільша питома вага суб'єктів господарювання котрі займаються торгівлею та надання послуг розміщені в населених пунктах Колінківці і Топорівці. Тут досить потужні ресторани комплекси, які можуть вмістити велику кількість людей, в зв'язку з чим в них часто проводять святкові заходи мешканці інших населених (рис. 3.4). Структура та деякі характеристики мережі закладів торгівлі та послуг наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Структура мережі закладів торгівлі та послуг

Назва	Кількість	Потужність/ Площа
Магазини	44	2246
Аптеки	6	140
Ресторани	11	1139 місць
Станції техобслуговування автомобілів	2	-
Автомобільні мийки	1	-
Заправні станції	3	-
Поштове обслуговування (назва підприємства)	Відділення Укрпошти, Нової пошти	-
Пункти ремонту взуття	1	10
Салони ритуальних послуг	2	100
Сауни, лазні	2	-

Більшість жителів Топорівської ТГ займається садівництвом, однак на офіційному рівні тільки декілька фермерів-юридичних осіб займаються садівництвом в великих масштабах. Основними сільськогосподарськими культурами поселень Топорівської ТГ є фруктові багаторічні насадження. Серед них найбільше вирощується такі фрукти, як яблука, а також груші, сливи та ін. Орієнтовна площа багаторічних насаджень на території Топорівської ТГ становить – 3511 га, з яких збирається орієнтовно урожай в розмірі більше 100 тис. тон яблук різних сортів (дод. Г).

Вирощена с/г продукція жителями громади продається по всій території України, а також експортується в різні країни світу. Але місцеві садівники-фермери мають і проблеми з виробництвом такої продукції, серед яких це:

1. Обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів для розвитку бізнесу, складнощі у доступі до зовнішнього фінансування, високі відсоткові ставки за кредитами, відсутність субсидій або програм підтримки садівництва для малого бізнесу. Також спостерігається брак досвіду у суб'єктів малого та середнього підприємництва щодо залучення альтернативних джерел фінансування, таких як гранти чи фінансова підтримка від міжнародних організацій та фондів.

2. Низький рівень управлінської та підприємницької кваліфікації місцевих власників бізнесу, через відсутність досвіду та навичок роботи в межах ринкових стосунків. Потреба консолідованого навчання фермерів для розвитку фруктового бізнесу, подача та реалізація ефективних прикладів правління та діяльності господарств на території громади.

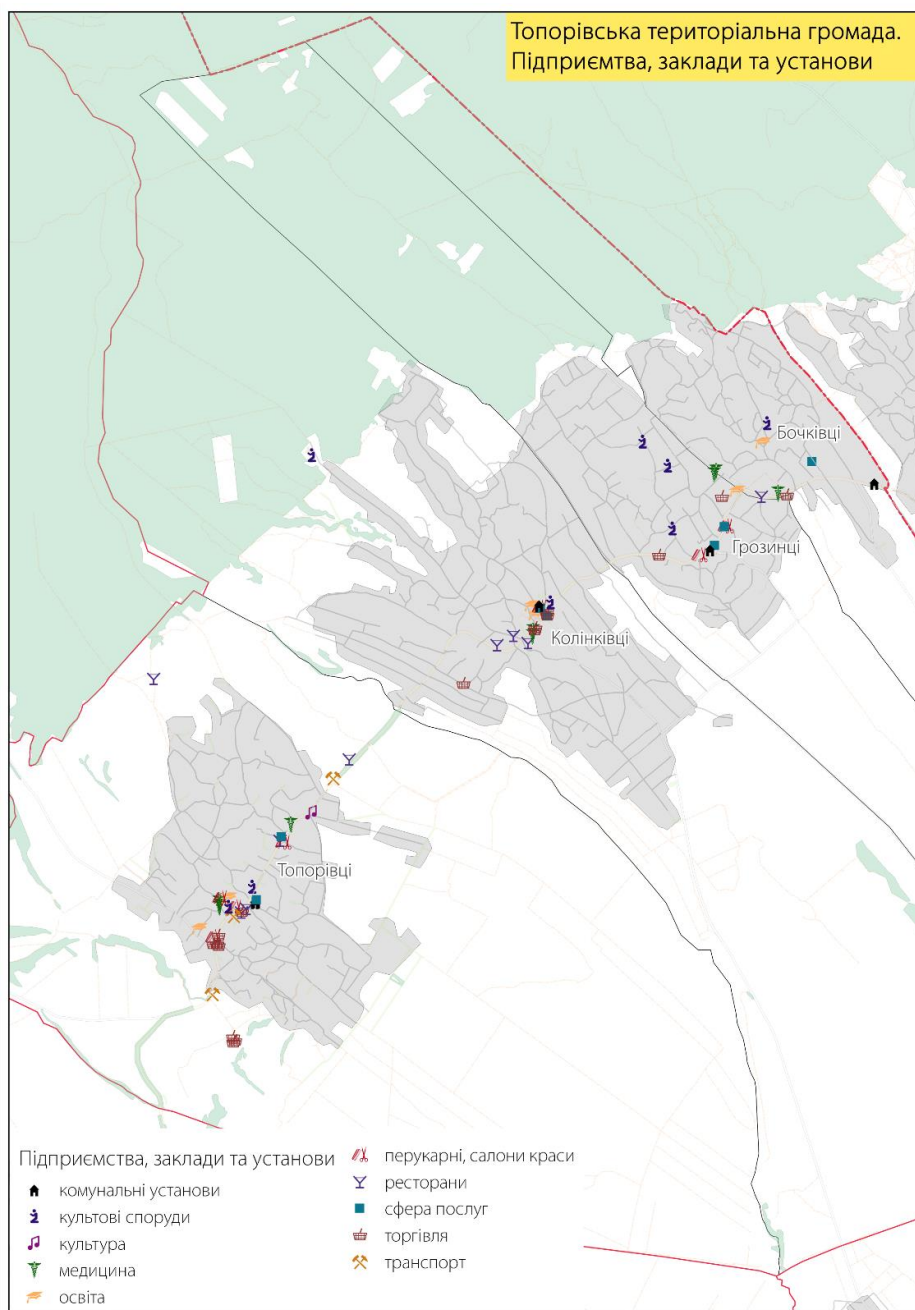

Рис. 3.6. Підприємства, заклади, установи Топорівської територіальної громади

3. Відсутність кооперації та співпраці між власниками садів, створення конкуренції в межах дрібних господарств.

4. Потреба якісних та оперативних даних прогнозів погодних умов, зокрема критичних та різких перепадів.

5. Потреба впровадження сучасних систем поливу фруктових дерев з урахуванням водних ресурсів території, без критичного впливу на них.

6. Відсутність антиградових установок, та відповідно захист садів антиградовими сітками.

7. Низький рівень реалізацій з переробки продукції садівництва в межах території громади, що значно зменшує вартість готової продукції, у відповідності зменшує прибутки фермерів та надходження в бюджет.

8. Недостатні потужності логістичної інфраструктури ОТГ, що не задовільняють усіх потреб у реалізації фруктового потенціалу громади.

Загалом ж економічний потенціал громади, його сучасний стан, основні вектори та джерела фінансування добре прослідковуються на основі його бюджетних планів. З огляду на доступність до такої інформації, її можна проаналізувати на основі даних бюджетів 2021, 2022 р. для ОТГ [3]. Так на 2021 р. очікувані доходи громади складали 86,3 млн. грн., у 2022 – 79,4 млн. грн., що у вимірі річних бюджетів дали змогу у 2021 р. здійснити виконання зборів на 95 % від прогнозованих, у 2022 р. – 101,1%. В той же час прямі податкові доходи громади у 2021 р. складали 17,7 млн. або 84 % від прогнозованих, у 2022 р. – 18,4 млн. або 100% від прогнозованих. При чому фінансові надходження, які отримав бюджет із зовнішніх джерел складають більше 74 %.

Стосовно видатків бюджету громади то у 2021 р. вони складали 85 216 426 грн., що на 2,8 % за отримані доходи. Найбільше було виділено на сферу освіти 57181976 грн. (67,1 %), загальнодержавні функції – 23029076 грн., (27 %), економічну діяльність – 2101318 грн. (2,4 %), громадський порядок, безпеку і судовий порядок 901 тис. грн., духовний та фізичний розвиток – 704 тис. грн., ЖКГ – 513 тис. грн., охорону здоров'я – 479 тис. грн., соц. захист та соц. забезпечення – 304 тис. осіб. В 2022 р. видатки бюджету відчутно скоротились на майже 8 млн. грн., однак по відношенню до доходів бюджет виявився профіцитним на 2,7 %. Серед категорій особливих змін у розподілі не

відбулось: освіта – 57710992 грн. (74 %), загальнодержавні функції – 14909045 (19,2 %), що означає скорочення видатків на цю категорію у сумі близько 8 млн. грн. порівняно з 2021 р., зросли видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення до 2050009 грн. (2,64 %), що пов'язано із війною, громадський порядок, безпека і суди – 1018025 грн.(1,3%), ЖКГ – 781 тис. грн., духовний розвиток та фізична культура – 600 тис. грн., охорона здоров'я – 448 тис. грн., економічна діяльність – 111 тис. грн.

Як бачимо видатки бюджету ОТГ мають динамічні показники, однак основними є освіта та загальнодержавні функції, в умовах 2022 року змінилися пріоритети розподілу з напрямку розвитку на більш соціальний напрям. Загалом порівнюючи показники 2021 та 2022 рр. можна сказати, що планування бюджетної діяльності стає більш наближеним до реальних чисел доходів, сам бюджет у більшій мірі є дотаційним, а перспективи видатків можна характеризувати є динамічними окрім напрямку освіти.

Беручи до уваги, що економічна активність є різною для різних за розвитком територій, доцільним було б порівняння показників із загального державними та обласними (табл. 3.3). Так для цього було взято показники

Таблиця 3.3.

Показники економічної ефективності громади за 4 квартал 2023 р.

	Середній показник по громаді	Середній показник по області	Середній показник по Україні
Доходи загального фонду на 1-го мешканця:	1563.7 грн	1633.02 грн	1145.13 грн
Видатки загального фонду на 1-го мешканця:	6226.1 грн	4449.24 грн	1750.82 грн
Капітальні видатки на 1-го мешканця:	455.2 грн	409.96 грн	74.89 грн
Рівень дотаційності бюджетів:	55.1 %	39.05 %	15.57 %
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду:	73.8 %	38.8 %	28.37 %
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду:	89.4 %	87.4 %	82.54 %
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня:	34390.1 грн	22605.02 грн	9364.05 грн

Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду:	42.1 %	33.53 %	36.55 %
--	--------	---------	---------

порівняння за 4 кв. 2023 р. для території громади, середні показники в межах області та України в цілому. Згідно цих даних доходи загального фонду на 1 мешканця, є більшими від загальноукраїнських на 27 % і меншими від середніх по області на 4 %. В той же час видатки, які проводяться в середньому на одного мешканця перевищують середні по області на 39 %, а середні по Україні – більше ніж у 3 рази. Як бачимо дотаційність бюджету у 4 кварталі 2023 р. склала 55 %, в той час як бюджет області був залежним від дотацій тільки на 1/3, а в Україні в середньому тільки 15 %, що показує велику залежність від коштів не громади і в майбутньому може скласти великі ризики. Найбільші видатки з бюджету здійснюються на зарплату і перевищують 80 %. Також високими показниками видатків характеризують показники на освіту 1-го учня, що значно перевищують показники по області на 11 тис., та середні по Україні на 21 тис. грн., що змушує задуматись про їх ефективність та можливості підвищення якості їх надання. Стосовно доходів у громаді, то показник зборів та податків складає 42 %, в той час як в середньому по області – 33 %, середній по державі – 36 %, це свідчить про вагомий вплив прямих зборів на формування та залежність у доході бюджету від прямих платників податків, що на пряму залежить від їх економічної активності та прибутків. З огляду на те, що більшість економічно активного населення зайнято в с/г це може скласти значні впливи на доходи бюджету і залежати від великої кількості різноманітних чинників.

Додатково, мною було проаналізовано показники за 4 квартал 2021 року. З того часу, показники економічної ефективності не змінилися. За період 2021-2023 років Топорівська громада демонструє високі витрати на соціальні послуги та утримання апарату, проте відчувається недостатній приріст доходів на душу населення. Громада продовжує інвестувати у сферу освіти та

соціальний сектор, однак залишаються виклики щодо оптимізації адміністративних витрат та збільшення місцевих доходів.

Тому з метою збільшення податкових надходжень до бюджету та потребами у подальшому розвитку ОТГ доцільно в повній мірі використати інвестиційний потенціал який є в громаді. Не використаним ресурсним потенціалом є низка об'єктів, які не використовуються, або використовується нерационального. Стратегічно важливим є те, що дані об'єкти являються власністю громади і не в повній мірі реалізуються. Існує потреба у створенні програм із розвитку та їх реалізація, як для окремих підприємств, так і самої ОТГ, пошук інвестиції, покращення роботи с/г підприємств, створення продукції більшою доданою вартістю. Необхідним також буде оптимізація видатків на управління та зменшення адміністративного навантаження на бюджет.

3.3. Функціонування громади у період активної фази російської агресії

Топорівська територіальна громада, як і багато інших громад України, зіткнулася з серйозними викликами під час активної фази російської агресії, починаючи з 2022 року. Війна внесла значні зміни у функціонування місцевих органів влади, соціальну та економічну інфраструктуру громади, а також у повсякденне життя її жителів. Основні аспекти функціонування громади в цей період включають: безпеку та оборону, підтримку переселених осіб, економічні виклики, психологічну підтримку та соціальні ініціативи, патріотичну активність та підтримку української культури. Детальніше розглянемо усі аспекти.

Як і інші громади, Топорівська громада зосередила зусилля на забезпеченні безпеки населення. Організовувалися заходи з посилення обороноздатності: створення блокпостів, мобілізація місцевих мешканців до

сил територіальної оборони та Збройних сил України, підтримка зокрема й інших підрозділів. Кількість мобілізованих чоловіків складає :

- Топорівці – 60 осіб;
- Колінківці – 49 осіб;
- Грозинці – 54 особи;
- Бочківці – 44 особи.

Станом на 2024 рік, кількість загиблих воїнів складає 11 осіб. Нещодавно, 14 жовтня 2024 року у с. Топорівці поблизу сільської ради було відкриття Стели Пам'яті загиблих Героїв. Світлини 11 військових, які загинули, захищаючи незалежність України, закарбувалися у пам'яті та серці кожного мешканця: Тіца Володимир Анатолійович, Балан Володимир Іванович, Леляцький Василь Павлович, Чубей Йосип Миколайович, Коверєга Дмитро Борисович, Самарський Сергій Миколайович, Косташ Юрій Миколайович, Кушнір Ігор Васильович, Мельничук Василь Іванович, Мельничук Віталій Вікторович, Анасійчук Микола Іванович.

На відкритті присутніми були близькі та рідні загиблих Героїв, представники органів місцевого самоврядування, мешканці, священники, здобувачі освіти та всі ті, кого боронили від агресії росії односельчани-захисники, за чий спокій вони віддали свої життя, зокрема й мій батько, Кушнір Ігор Васильович.

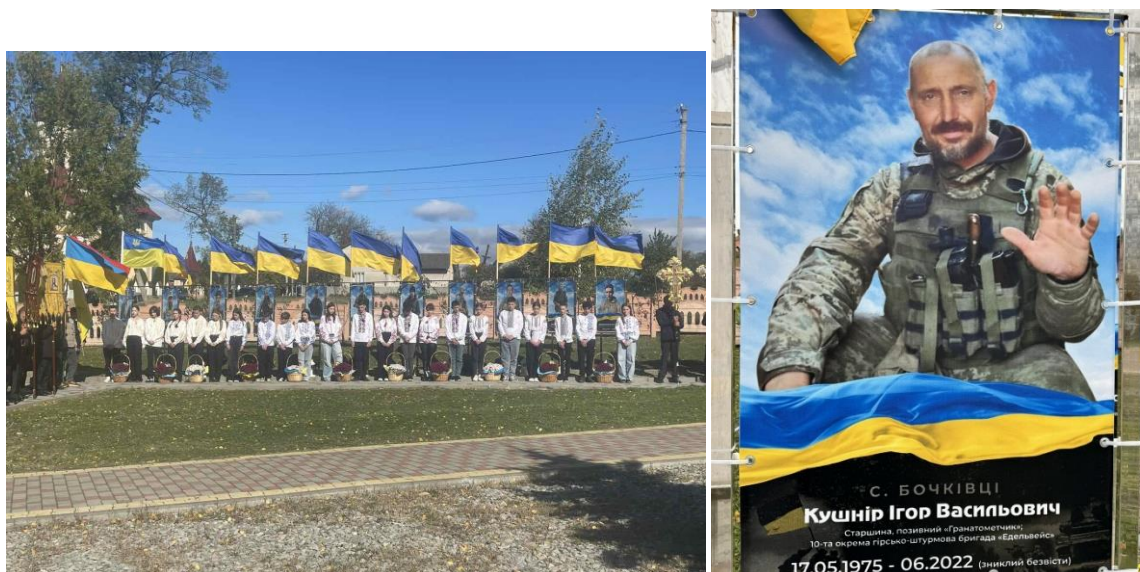

Рис. 3.7. Стела присвячена пам'яті загиблих воїнів.

У 1 кварталі 2024 року Топорівська ТГ виділила більше 750 тисяч гривень (754,7 тис. грн) на потреби, задля захисту України. Топорівська громада значну увагу приділила технічній підтримці військових. Зокрема, для військової частини А3113 Національної гвардії України було закуплено квадрокоптер вартістю 125 тис. грн, а для частини А3029 — ще один квадрокоптер за 80 тис. грн. Ці безпілотні апарати призначені для проведення розвідки та моніторингу ворожих позицій. Також для військової частини А1920 придбали зенітний прожектор за 46,8 тис. грн, необхідний для забезпечення протиповітряної оборони.

Крім того, Топорівська громада виділила 230 тис. грн на потреби Національної поліції для закупівлі паливно-мастильних матеріалів та технічного обслуговування службових автомобілів, що сприяє оперативності та ефективності роботи правоохоронців. Матеріальну допомогу військовослужбовцям у сумі 70 тис грн було виділено не лише задля фінансової підтримки, а й як показник вдячності за мужність та самовідданість. Топорівська отг подбала також і про переміщених осіб, які були вимушені покинути домівки у зв'язку із війною. Задля оплати енергоносіїв для внутрішньо переміщених осіб було спрямовано 36,5 тис. грн, на розрахунки за природний газ — 98,6 тис. грн, а на покриття витрат на зв'язок — 5,8 тис. грн.

Надзвичайно поширеною діяльністю став волонтерський рух, а саме:

- збір гуманітарної допомоги у вигляді продуктів харчування та коштів для військових та їх сімей, вимушено переселених осіб;
- участь у доставці гуманітарної допомоги із-за кордону та розвантажування;
- виготовлення обігрівачів, а саме буржуйок для військових на фронті.

Усього з початку війни за допомогою до громади для отримання житла звернулися більше 1700 людей зі східних та центральних областей України. Громадою були створені необхідні умови для життя та задоволення основних потреб людей.

Окрім цього, відзначу також і підтримку дітей захисників громадою. У закладах освіти було виділено 60,185 тис грн на харчування 83 дітей

військовослужбовців. Додатково, територіальною громадою проводяться організації поїздок для дітей військовослужбовців, у мовні табори країн Євросоюзу, США, з ціллю відпочинку та отримання освіти (вивчення мов до прикладу).

За час війни Топорівська територіальна громада зазнала значних змін у функціонуванні місцевих підприємств. Багато з них призупинили свою діяльність через бойові дії, нестабільність і зменшення попиту на продукцію. Наприклад, деякі підприємства, які традиційно займалися виробництвом сільськогосподарської продукції, були змушені зменшити обсяги або навіть призупинити свою роботу. Однак інші підприємства адаптувалися, змінивши напрямок діяльності на виробництво товарів для потреб оборони, таких як бронежилети, засоби захисту та інші військові матеріали :

1. Фермерське господарство "ГолдСад" - це підприємство, яке займається вирощуванням фруктів. Під час війни воно зазнало труднощів через обстріли та зменшення ринку, проте вдалося знайти шляхи збереження бізнесу та адаптації до нових умов, включаючи збільшення виробництва для задоволення внутрішніх потреб громади;
2. ТОВ "Хронос Інвест Груп" - компанія, що займається виробництвом повітряних і космічних літальних апаратів, також виявилася в складній ситуації. Проте, вона змогла переключитися на виготовлення військової техніки, що стало критично важливим у часи, коли попит на оборонні технології зріс;
3. ТОВ "ВВ-ТРАНС-ЛОГІСТИК" - компанія, що спеціалізується на вантажних перевезеннях. В умовах війни адаптувала свою діяльність, зосередившись на доставці гуманітарної допомоги та товарів для Збройних сил України, що дозволило їй залишитися на плаву та підтримати громаду.

Взаємодія з волонтерами та благодійними організаціями також стала важливою частиною діяльності громади, допомагаючи компенсувати економічні втрати та підтримуючи населення в складний час.

У Топорівській територіальній громаді під час війни активно розвиваються програми психологічної підтримки та соціальні ініціативи, які спрямовані на допомогу жителям, зокрема внутрішньо переміщеним особам та військовим.

Однією з важливих ініціатив є групи підтримки для підлітків та молоді, які допомагають їм впоратися зі стресом і травмою. Ці групи забезпечують безпечне середовище для обговорення емоцій та переживань, вчать технікам релаксації. У школах надається безкоштовна психологічна допомога дітям, що постраждали від війни та були вимушені переселитися, залишити свою домівку. Окрім цього, у штаті Топорівської отг працює службова одиниця по наданні допомоги, підтримки військовослужбовцям та їх сім'ям.

3.4 Проблеми та перспективи розвитку Топорівської територіальної громади

Топорівська територіальна громада, наразі стикається з низкою проблем у зв'язку з війною та погіршенням економіки країни, водночас має перспективи розвитку, які визначені в її стратегічному плані до 2027 року.

Серед основних викликів громади є обмежена економічна база, що не дозволяє забезпечити стабільний дохід для покриття всіх бюджетних потреб. Війна погіршила економічну ситуацію, вплинувши на роботу підприємств, які були змушені адаптувати свою діяльність або призупинити роботу.

Інфраструктурні питання також залишаються актуальними: громада потребує оновлення дорожньої мережі, водопостачання, а також удосконалення медичних і освітніх послуг, що особливо помітно під час евакуацій та необхідності підтримувати тимчасово переміщених осіб.

Топорівська громада орієнтується на розвиток сільського господарства та інфраструктурних проектів. Відновлення та розвиток рекреаційних зон, залучення інвестицій у туристичну сферу та створення агротуристичних

комплексів мають великий потенціал. Розвиток кооперативів і підприємств у сільськогосподарській галузі допоможе розширити місцевий ринок праці та забезпечити додаткові джерела доходу. Стратегічний план розвитку громади також передбачає активне залучення молоді до соціальних і економічних ініціатив, що стимулює розвиток підприємництва та культурні проєкти.

Swot-аналіз Топорівської територіальної громади

Swot-аналіз посприяє визначенню сильних та слабких сторін громади, а також можливості і загрози, з якими вона стикається.

Рис.3.8. Swot-аналіз Топорівської територіальної громади

Сильні сторони (Strengths)

-Близькість до природних ресурсів: Топорівська громада розташована в екологічно чистій та мальовничій місцевості, що дає можливості для розвитку агротуризму, екотуризму та відпочинку на природі;

- сільськогосподарський потенціал: велика частина території придатна для сільського господарства, що створює можливості для виробництва екологічно чистих продуктів та розвитку місцевих підприємств;
- розвинена інфраструктура початкових освітніх закладів: наявні дитячі садки та школи, що забезпечують базову освіту молодому поколінню на місцевому рівні.

Слабкі сторони (Weaknesses)

- обмеженість фінансових ресурсів: невеликий місцевий бюджет обмежує можливості громади щодо розвитку інфраструктури, соціальних програм та інвестиційних проєктів;
- слабка транспортна інфраструктура: обмежена якість доріг та транспортного сполучення ускладнює доступ до великих міст та обмежує можливості для економічного зростання;
- відтік молоді: молоді люди часто виїжджають до більших міст у пошуках кращих можливостей для навчання та роботи, що веде до демографічних проблем і зменшення трудових ресурсів;
- недостатній розвиток сфери послуг: обмежені можливості для дозвілля, медичних послуг та розвитку бізнесу, що впливає на загальний комфорт та якість життя в громаді.

Можливості (Opportunities)

- розвиток агротуризму та екотуризму: близькість до природних ресурсів і мальовничих місць відкриває перспективи для залучення туристів та створення нових робочих місць;
- залучення інвестицій: можливість розвитку малого бізнесу та місцевого виробництва завдяки підтримці державних програм для розвитку сільських територій;
- освітні ініціативи: залучення програм для підтримки молоді та покращення рівня освіти, що допоможе утримувати молодих людей у громаді та підвищувати їхній рівень кваліфікації;

-міжнародні гранти та програми співробітництва: Участь у міжнародних програмах може принести фінансування для реалізації проєктів з розвитку інфраструктури, екології та соціальних послуг.

Загрози (Threats)

-зміни у демографії: продовження відтоку молоді може призвести до старіння населення, що створить додатковий тягар на соціальні служби;

-нестабільна економічна ситуація в країні: може призвести до зменшення фінансування державних програм, які підтримують розвиток сільських громад;

-екологічні ризики: зміни клімату та можливі екологічні проблеми (ерозія ґрунту, зміни погодних умов) можуть негативно вплинути на сільське господарство;

-відсутність інтересу інвесторів: Через малу чисельність населення та низький рівень розвитку інфраструктури інвестори можуть уникати вкладень у громаду, що стримує її розвиток.

Запропонований SWOT-аналіз надає загальне уявлення про стратегічні напрями для розвитку громади. Для подальшого прогресу Топорівська громада може зосередитися на розбудові інфраструктури, створенні умов для малого бізнесу, підтримці молоді та розвитку туризму.

PEST-аналіз Топорівської територіальної громади

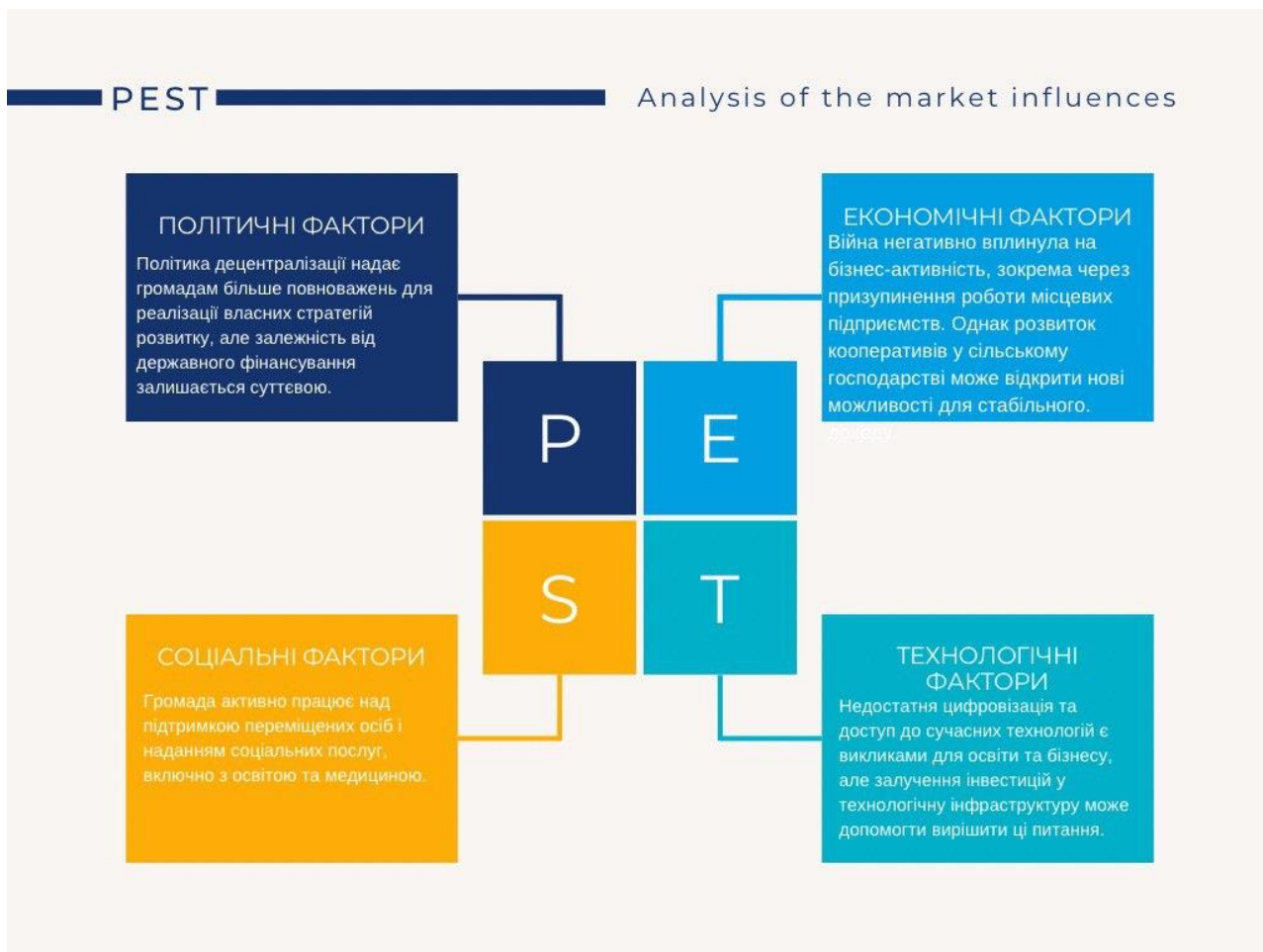

Рис. 3.9. Pest-аналіз Топорівської територіальної громади.

Політичні фактори: Політика децентралізації надає громадам більше повноважень для реалізації власних стратегій розвитку, але залежність від державного фінансування залишається суттєвою.

Економічні фактори: Війна негативно вплинула на бізнес-активність, зокрема через призупинення роботи місцевих підприємств. Однак розвиток кооперативів у сільському господарстві може відкрити нові можливості для стабільного доходу.

Соціальні фактори: Громада активно працює над підтримкою переміщених осіб і наданням соціальних послуг, включно з освітою та медициною.

Технологічні фактори: Недостатня цифровізація та доступ до сучасних технологій є викликами для освіти та бізнесу, але залучення інвестицій у технологічну інфраструктуру може допомогти вирішити ці питання.

Ці дані дають чітке розуміння напрямків, у яких громада може розвиватися, водночас вказуючи на нагальні проблеми, які потребують вирішення.

Висновки до 3 розділу

На основі проведених мною аналізів, включаючи Swot-аналіз та Pest-аналіз яскраво показано, що Топорівська громада стикається з численними викликами, але також має потенціал для розвитку. Найбільші загрози включають демографічні зміни, економічну нестабільність, екологічні ризики та низький інтерес інвесторів, які можуть уповільнити розвиток громади. Однак існують можливості для зміцнення громади через інфраструктурний розвиток, підтримку малого бізнесу, стимулювання молоді залишатися в громаді, а також розвиток туризму.

Децентралізація створює нові можливості для громади реалізовувати власні стратегії, проте зберігається залежність від державного фінансування, особливо в умовах війни та економічних труднощів. Війна та економічна криза серйозно вплинули на бізнес-активність, але розвиток сільськогосподарських кооперативів може допомогти стабілізувати економіку громади.

Соціальні зусилля спрямовані на підтримку переміщених осіб і забезпечення доступу до необхідних послуг, таких як освіта та медицина. Однак для успішного розвитку громада має подолати технологічні бар'єри, зокрема проблему недостатньої цифровізації та обмеженого доступу до сучасних технологій. Інвестиції в технологічну інфраструктуру можуть стати важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності громади.

У підсумку, Топорівська громада повинна зосередитися на розвитку інфраструктури, підтримці бізнесу та інновацій, залученні інвестицій, а також активній роботі з молоддю. Такий підхід дозволить громаді ефективніше

долати наявні проблеми і створювати сприятливі умови для свого сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

Комплексні дослідження соціально-економічного розвитку охоплюють вирішення різноманітних актуальних питань, зокрема аналіз проблем через різні аспекти суспільно-географічного процесу та соціогеосистем на різних рівнях ієрархії.

В рамках даного дослідження було поставлено та успішно вирішено кілька ключових завдань, спрямованих на комплексний аналіз соціально-економічного розвитку Топорівської територіальної громади :

1. У процесі дослідження було з'ясовано, що соціально-економічний розвиток є складним і багатогранним процесом, що охоплює як економічні, так і соціальні аспекти, взаємодія яких визначає загальний рівень благополуччя громади.

2. Для аналізу соціально-економічного розвитку громади застосовано кілька методів, серед яких економіко-статистичні, соціологічні та графоаналітичні, зокрема використання картографічних методів на базі геоінформаційних технологій. Це дозволило отримати чітке уявлення про стан та динаміку розвитку громади в різних аспектах.

3. Виявлено, що основними чинниками, що впливають на розвиток громади, є її географічне розташування, природно-кліматичні умови, рівень інфраструктурної забезпеченості, а також соціальна і демографічна ситуація. Специфіка території, її стратегічне розміщення та доступ до важливих транспортних артерій створюють потенціал для розвитку сільського господарства та малого бізнесу.

4. Аналіз соціально-економічного розвитку громади. Проведений аналіз показав, що Топорівська ТГ характеризується стабільною демографічною ситуацією з високим рівнем працездатного населення. Щільність населення є трохи нижчою ніж середня по області (111,4 особи/км²), але є досить високою в порівнянні з іншими громадами. Найбільшим за кількістю населення поселенням є с. Колінківці – 4923 осіб, що у свою чергу входить до складу найбільших сіл області. За кількістю працездатного населення громада

відзначається високим рівнем, що наразі складає основний потенціал для забезпечення доходів місцевого бюджету.

Важливим аспектом є розвиток освіти та охорони здоров'я, хоча в цих сферах спостерігаються певні проблеми, такі як високі витрати на освіту та недостатня кількість медичних послуг високого рівня. В економічній сфері громада показує стабільні результати, зокрема через розвиток малого бізнесу та сільського господарства, але є значна потреба в інвестиціях для подальшого зростання. На території Топорівської територіальної громади мережа закладів освіти налічує 4 школи та 2 садочки. З початку розвитку громади напрям освіти зазнає змін, зокрема трансформаційних, де проводяться значні капітальні ремонти, проводяться планові роботи по оптимізації обігріву приміщень, укрупнення закладів та довозу дітей до закладів освіти. Однією із головних проблем освіти є високі видатки, що чітко бачимо у показниках витрачених коштів на освіту на одну дитину.

Галузь охорони здоров'я в громаді представлена чотирма закладами первинної ланки: Топорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини, Коліковецька АЗПСМ, Грозинецька АЗПСМ, Фельшерсько-акушерським пунктом с. Бочківці) та пунктом екстренної медичної допомоги в с. Колінківці Чернівецького центру екстренної медичної допомоги. Ці заклади формують основу із надання першої медичної та планової медичної допомоги жителям громади. Більший рівень медичних послуг жителі отримують в м. Хотин, Новоселиця та Чернівці. На території громади функціонує 6 аптечних пунктів.

Економічна сфера громади демонструє стабільні показники: на території ОТГ зареєстровано 551 суб'єкт господарювання, з яких 42 є економічно активними та бюджетоутворюючими. Кількість фізичних осіб-підприємців становить 477, і всі вони активно ведуть діяльність. Найбільша питома вага суб'єктів господарювання які займаються торгівлею та надання послуг. В населених пунктах Колінківці і Топорівці є досить потужні ресторани

комплекси, які можуть вмістити велику кількість людей, в зв'язку з чим часто мешканці інших населених пунктів святкують весілля в цих ресторанах.

5. Проблеми та перспективи розвитку Топорівської ТГ. Серед основних проблем громади варто відзначити відтік молоді, старіння населення, економічну нестабільність та екологічні ризики. Однак громада має значний потенціал для розвитку, зокрема в напрямі розвитку інфраструктури, сільськогосподарських кооперативів, малого бізнесу та туризму. Успішна реалізація стратегії децентралізації відкриває нові можливості для економічного і соціального зростання громади.

Проведений аналіз основних показників бюджету Топорівської громади за 2021- 2023 років свідчить про високу дотаційність громади. Досить високий є відсоток заробітної плати в структурі видатків загального фонду, що свідчить про орієнтацію на закриття поточних проблем і обмежені можливості громади витрачати кошти на розвиток та стратегічно важливі цілі.

Топорівська громада має низку викликів, але також значний потенціал для розвитку. Основні загрози включають відтік молоді, старіння населення, економічну нестабільність, екологічні ризики та відсутність інтересу з боку інвесторів. Війна та складна економічна ситуація в країні також негативно впливають на місцевий бізнес і бюджет громади.

Проте політика децентралізації надає громаді більше автономії для реалізації власних стратегій, що відкриває можливості для покращення інфраструктури, розвитку сільськогосподарських кооперативів, підтримки малого бізнесу і туризму. Громада також активно працює над соціальною інтеграцією переміщених осіб, підтримкою освіти та медицини, що сприяє соціальній згуртованості.

Серед основних напрямів для покращення – інвестиції в інфраструктуру і технологічний розвиток, створення умов для залучення інвесторів, а також підтримка молоді, щоб запобігти її виїзду. Якщо зосередитись на цих пріоритетах, Топорівська громада має всі шанси для сталого розвитку, подолання труднощів і підвищення якості життя для своїх мешканців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джаман В.О., Заблотовська Н., Костащук І. "Етнічна мапа буковинського прикордоння на зламі тисячоліть" — монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. С. 6-9.
2. Заячук М.Д. "Формування та геопросторова організація фермерства України (теорія та практика суспільно-географічного дослідження)" — дисертація. Чернівці, Чернівецький національний університет, 2016, С. 327-331.
3. Бесєдін В.Ф. Проект Закону України «Про державне прогнозування, планування і розробку програм економічного і соціального розвитку України та її регіонів /Уточнена за зауваженнями Мінекономіки України -К.: НДЕІ МЕРУ, 1996.-11с.
4. Бульда С. О. Фактори впливу на формування і використання ресурсного потенціалу регіону / С. О. Бульда // Наукові праці МАУП. – 2011. – Вип. 3 (30). – С. 97-102.
5. Бюджет Топорівської сільської територіальної громади [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/24551000000/info/indicators>
6. Давискіба, К. В. *Економічний потенціал регіону та його ефективне використання в умовах ринкової трансформації* // автореферат кандидатської роботи. Харківський національний автомобільно-дорожній університет, 2005. 17с.
7. Демографічна та соціальна статистика / Населення та міграція [Електронний ресурс] // Держстат України. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/open_data/menu/ds_vd.htm
8. Долішній М. , Бойко Є., Петрович І. І ін. Соціально-економічний потенціал регіону -К.: Наукова думка, 1985.-216с.
9. Долішній М., Злупко С. Наукові основи регіональної соціально-економічної політики(Щорічник наукових праць) /НАН України,

Інститут регіональних досліджень. Відповідальний редактор М.І.Долішній.- Львів, 1998.-494 с.- С.9-24.

10. Дорогунцов С. І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підруч. / С. І. Дорогунцов, Т. А. Заєць, Ю. І. Пітюренко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 988 с.

11. Кизим М. О., Семихиліна І. Б., Ярошенко І. В. (2022). Чинники просторового розвитку територіальних громад у системі публічного управління територіями. *Проблеми економіки*, (2), 83-92.

12. Коломійчук В.С. Соціально-економічний розвиток адміністративного району: теорія, методологія, практика. – Тернопіль:ТОВ «Терно-Граф», 1998.- 316с

13. Куйбіда, В. С., Негода, В. А., & Толкованов, В. В. (2009). Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. К.: Крамар.

14. Мартусенко І. В. Регіональна економіка : підруч. для студентів ВНЗ / І. В. Мартусенко, Б. В. Погріщук ; Терноп. нац. екон. ун-т, Вінниц. навч.-наук. ін-т економіки. Тернопіль : Крок, 2015. 626 с.

15. Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадський Й.С. Економічний словник. - К.: Кондор, 2009. - 360 с.

16. Писаренко, С. М. (2014). Євроінтеграційні основи трансформації регіональної політики України. *Регіональна економіка*, (3), 56-65.

17. Регіон: проблеми стратегічного розвитку : монографія / В. П. Мікливода, Н. Ю. Кубіній, Г. М. Ножова, Т. Ю. Климко. – Ужгород : Ліра, 2008. – 196 с.

18. Реутов, В. Є., & Головченко, Н. З. (2010). Генезис теоретичних поглядів на регіон та регіональний розвиток. *Економіка та держава*, (3), 17-22.

19. Рідні мови в громадах України (за переписом 2001) [Електронний ресурс] // Український центр суспільних даних. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://socialdata.org.ua/projects/mova-2001/>

20. Романюк С .А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика : моногр. К., 2013. 404 с. 3.2.7.
21. Сайт Топорівської громади. URL: <https://toporivska-gromada.gov.ua/>
22. Сохецька А.В. Інституційні фактори економічного зростання в умовах переходу України До ринку: автореф. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / А.В. Сохецька. - Л., 2006. - 20 с.
23. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) “Шляхом Європейської інтеграції” / А. С. Гольчинський, В. М. Геєць та ін. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2009. – 416 с.
24. Телебєнєва, Є., & Барило, І. (2016). Соціально-економічний розвиток регіону як об’єкт суспільно-географічного дослідження. *Часопис соціально-економічної географії*, 19(2), 152-156.
25. Тищенко О. П. Регіональний економічний розвиток: теорія та вимірювання : монографія / Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". К. : Експрес-поліграф, 2012. 367 с.
26. Шеламова І. Д., Антонюк К. І. Регіональна економіка : практикум : навч. посіб. К. : Знання, 2013. 423 с
27. Шухінін С. А. (2021). Методологічні засади регіональної діагностики як прикладного напрямку соціально-економічної географії. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*, (32), 81-88.
28. Безуглий О.В. Територіальна громада в Україні. Напрями та чинники сталого розвитку : автореф. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.04 «Міське самоврядування» / В.В. Корженко – Л., 2008 – 72 с.
29. Стратегічне планування розвитку територіальних громад : навч. курс. Робоча програма та метод. вказівки / [кер. проекту Г. Дробинко ; підготовка навч. курсу та його апробація Р. Брусак ; ред. Ю. Бондаренко]. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2002. – 41 с.

30. Сила децентралізації. Україна : звіт з людського розвитку за 2003 рік. – К. : Бліц-Принт, 2003.

ДОДАТКИ

Додаток А

	Топорівці	Бочківці	Грозинці	Колінківці
1900	5483	1999	2432	4578
1930	5093	2054	2053	5023
1959	4288	2041	2047	4820
1970	4533	2103	2076	5122
1979	4581	2006	2142	5281
1989	4486	1966	2043	5267
2001	4411	2004	2110	5241
2005	4500	2003	2125	5188
2014	4200	1705	2014	5037
2020	3833	1665	1753	4355
2021	3815	1657	1746	4333

Додаток Б**Статевий розподіл населення**

	чоловіків	жінок	Діти 2015-2020 року
Топорівці	1 935	2 361	259
Колінківці	2 372	2 551	312
Грозинці	961	1 058	108
Бочківці	715	856	104.

Додаток В**Характеристика постійного населення працездатного віку**

	всього працездатного населення	чоловіків працездатного населення	жінок працездатного населення
Топорівці	2 690	1 202	1 488
Колінківці	2 786	1 398	1 388
Грозинці	1 100	562	538
Бочківці	964	467	497

Додаток Г

**Кількість діючих підприємств-юридичних осіб, зареєстрованих в
Топорівській ТГ**

№ п/п	Назва
1	Грозинецьке сільське споживче товариство
2	Топорівське сільське споживче товариство
3	ТГ Ротаря Івана Степановича
4	ПП "Ліголь-чемпіон"
5	ПП "Олекс"
6	ПП "Сад Буковини"
7	ПП Агропромислова фірма "Екогарден"
8	ПП "Жанна -Г"
9	ПП "Збіра"
10	ПП "Транссервіс Анна-Ніко""
11	ПП "Даяна"
12	ПФ"ГАЛІК"
13	СГ кооператив "Садівник"
14	ТОВ "Анівол"
15	ТОВ "Діброва"
16	ТОВ "П.М.Груп"
17	ТОВ "Укрорганік"
18	ТОВ "Фруктовва-Нова"
19	ТОВ "Біосад"
20	ТОВ "ВДМ-ФУД"
21	ТОВ "Дессо-Сервіс"
22	ТОВ "Екотехнік-Рідківці"
23	ТОВ "Мюнгер"
24	ТОВ "Сонцедар-Енерджі"
25	ТОВ "Люд-Вік-АГРО"

Додаток Д

**Кількість фермерських господарств зареєстрованих в Топорівській
територіальній громаді**

№п/п	Назва
1	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЛАЗАР САД"
2	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "НАДІЯ - НТВ"
3	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ОЛЬГА"
4	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ВІДРАДА"
5	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЛІВАДА"
6	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "МАКОСАД"
7	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "НІКОСАД"
8	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ОСІНЬ БУКОВИНИ"
9	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "САДИ МТК БУКОВИНИ"
10	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЮРІЙ & ЮРІЙ"
11	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО РОТАРЯ ВАСИЛЯ СТЕПАНОВИЧА

Додаток Е

План доходів та його виконання бюджету в 2021 році

Код	Найменування коду	Розпис на рік	Кошторис на рік	Виконано всього	Відсоток виконання
0	РАЗОМ	86391015	1024676	82819434	95.86
10000000	Податкові надходження	21076700	0	17734063	84.14
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	9202500	0	9029465	98.11
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	9202500	0	9029465	98.11
11010100	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	8384000	0	8245512	98.34
11010400	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата	668500	0	669421.5	100.13
11010500	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	150000	0	114531.6	76.35
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	393900	0	384660.4	97.65

13010000	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	393900	0	384660.4	97.65
13010100	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування	283900	0	283911.4	100
13010200	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)	110000	0	100749	91.59
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги	656800	0	671525.8	102.24
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	80400	0	83109.21	103.36
14021900	Пальне	80400	0	83109.21	103.36
14030000	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	275400	0	282369	102.53
14031900	Пальне	275400	0	282369	102.53
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів	301000	0	306047.6	101.67
18000000	Місцеві податки та збори, що сплачуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України	10823500	0	7648020	70.66

18010000	Податок на майно	3760900	0	3945138	104.89
18010100	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	8000	0	11319.98	141.49
18010200	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	28000	0	29365.81	104.87
18010300	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	59000	0	73766.66	125.02
18010400	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	291800	0	356455.6	122.15
18010500	Земельний податок з юридичних осіб	384700	0	384796	100.02
18010600	Орендна плата з юридичних осіб	313700	0	319322	101.79
18010700	Земельний податок з фізичних осіб	1995700	0	2057139	103.07
18010900	Орендна плата з фізичних осіб	680000	0	712972.7	104.84
18050000	Єдиний податок	7062600	0	3702882	52.42
18050300	Єдиний податок з юридичних осіб	4000	0	3728.17	93.2

18050400	Єдиний податок з фізичних осіб	6994600	0	3638442	52.01
18050500	Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків	64000	0	60711.76	94.86
19000000	Інші податки та збори	0	0	390.89	
19010000	Екологічний податок	0	0	390.89	
19010100	Екологічний податок, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю)	0	0	225.64	
19010300	Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	0	0	165.25	
20000000	Неподаткові надходження	1272900	1024676	1082937	85.07
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності	65600	0	83148.65	126.75
21080000	Інші надходження	65600	0	83148.65	126.75
21081100	Адміністративні штрафи та інші санкції	0	0	2146	
21081500	Адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення	65600	0	81002.65	123.47

	законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів				
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	317300	0	323982.5	102.1
22010000	Плата за надання адміністративних послуг	27000	0	21401.88	79.26
22012500	Плата за надання інших адміністративних послуг	27000	0	21401.88	79.26
22080000	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном	290300	0	299926.8	103.31
22080400	Надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	290300	0	299926.8	103.31
22090000	Державне мито	0	0	2653.8	
22090100	Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у тому числі за оформлення документів на спадщину і дарування	0	0	2653.8	
24000000	Інші неподаткові надходження	10000	0	11704.14	117.04
24060000	Інші надходження	10000	0	11704.14	117.04
24060300	Інші надходження	10000	0	9600	96
24062200	Кошти за шкоду, що заподіяна на земельних ділянках	0	0	2104.14	

	державної та комунальної власності, які не надані у користування та не передані у власність, внаслідок їх самовільного зайняття, використання не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покритву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу, відшкодування збитків за погіршення якості ґрунтового покритву тощо та за неодержання доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок				
25000000	Власні надходження бюджетних установ	880000	1024676	664101.3	75.46
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	880000	709000	348426.1	39.59
25020000	Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	0	315676	315675.2	
30000000	Доходи від операцій з капіталом	334600	0	334634	100.01
33000000	Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	334600	0	334634	100.01
33010000	Кошти від продажу землі	334600	0	334634	100.01
33010100	Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та земельних ділянок, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим	334600	0	334634	100.01

40000000	Офіційні трансфери	63556815	0	63497812	99.9
41000000	Від органів державного управління	63556815	0	63497812	99.9
41020000	Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам	22318600	0	22318600	100
41020100	Базова дотація	22318600	0	22318600	100
41030000	Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	36166900	0	36166900	100
41032500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток комунальної інфраструктури, у тому числі на придбання комунальної техніки	618000	0	618000	100
41033900	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	34648900	0	34648900	100
41034500	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	900000	0	900000	100
41040000	Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	3889700	0	3889700	100
41040200	Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету	3589700	0	3589700	100
41040500	Дотація з місцевого бюджету на проведення розрахунків протягом опалювального періоду за комунальні послуги та	300000	0	300000	100

	енергоносії, які споживаються установами, організаціями, підприємствами, що утримуються за рахунок відповідних місцевих бюджетів за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету				
41050000	Субвенції з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	1181615	0	1122612	95
41050900	Субвенція з місцевого бюджету на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету	402845	0	402845	100
41051100	Субвенція з місцевого бюджету за рахунок залишку коштів освітньої субвенції, що утворився на початок бюджетного періоду	15170	0	15170	100
41051200	Субвенція з місцевого бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету	293000	0	293000	100
41051400	Субвенція з місцевого бюджету на забезпечення якісної,	417000	0	357997	85.85

	сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету				
41053900	Інші субвенції з місцевого бюджету	53600	0	53600	100
50000000	Цільові фонди	150000	0	169988.6	113.32
50110000	Цільові фонди, утворені Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	150000	0	169988.6	113.32

Додаток Є

План доходів та його виконання бюджету в 2022 році

Код	Найменування коду	Розпис на рік	Кошторис на рік	Виконано всього	Відсоток виконання
0	РАЗОМ	79464947.69	1438206.86	80356385.36	101.12
10000000	Податкові надходження	18472000	0	18481151.72	100.04
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	9976000	0	9951936.46	99.75
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	9976000	0	9951936.46	99.75
11010100	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	9146000	0	8842716.23	96.68
11010400	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата	700000	0	987806.7	141.11
11010500	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	130000	0	121413.53	93.39
13000000	Рентна плата та плата за використання інших	141000	0	142055.21	100.74

	природних ресурсів				
13010000	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	141000	0	142055.21	100.74
13010100	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування	86000	0	86231.46	100.26
13010200	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)	55000	0	55823.75	101.49
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги	610200	0	644518.25	105.62
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	55000	0	12394.41	22.53
14021900	Пальне	55000	0	12394.41	22.53
14030000	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	55200	0	63430.16	114.9
14031900	Пальне	55200	0	63430.16	114.9
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами	500000	0	568693.68	113.73

	господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів				
14040100	Акцизний податок з реалізації виробниками та/або імпортерами, у тому числі в роздрібній торгівлі тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, що оподатковується згідно з підпунктом 213.1.14 пункту 213.1 статті 213 Податкового кодексу України	120000	0	195884.63	163.23
14040200	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів (крім тих, що оподатковуються згідно з підпунктом 213.1.14 пункту 213.1 статті 213 Податкового кодексу України)	380000	0	372809.05	98.1
18000000	Місцеві податки та збори, що сплачуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України	7744000	0	7742079.84	99.97
18010000	Податок на майно	3184000	0	3411535.49	107.14
18010100	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної	12000	0	3073.01	25.6

	ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості				
18010200	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	30000	0	32305.41	107.68
18010300	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	8000	0	16923.79	211.54
18010400	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	28000	0	60270.67	215.25
18010500	Земельний податок з юридичних осіб	328000	0	303019.47	92.38
18010600	Орендна плата з юридичних осіб	335000	0	411419.11	122.81
18010700	Земельний податок з фізичних осіб	1898000	0	2132183.07	112.33
18010900	Орендна плата з фізичних осіб	545000	0	452340.96	82.99
18050000	Єдиний податок	4560000	0	4330544.35	94.96
18050300	Єдиний податок з юридичних осіб	4000	0	2807.23	70.18
18050400	Єдиний податок з фізичних осіб	4500000	0	4280585.9	95.12

18050500	Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків	56000	0	47151.22	84.19
19000000	Інші податки та збори	800	0	561.96	70.24
19010000	Екологічний податок	800	0	561.96	70.24
19010100	Екологічний податок, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю)	800	0	171.96	21.49
19010300	Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	0	0	390	
20000000	Неподаткові надходження	1292000	1438206.86	1842841.44	142.63
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності	50000	0	60226	120.45
21080000	Інші надходження	50000	0	60226	120.45
21080900	Штрафні санкції за порушення законодавства про	0	0	68	

	патентування, за порушення норм регулювання обігу готівки та про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг				
21081100	Адміністративні штрафи та інші санкції	0	0	6358	
21081500	Адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів	50000	0	53800	107.6
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	395000	0	430336.93	108.94
22010000	Плата за надання адміністративних послуг	75000	0	80691.41	107.58
22012500	Плата за надання інших адміністративних послуг	75000	0	80691.41	107.58
22080000	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном	320000	0	345685.55	108.02
22080400	Надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	320000	0	345685.55	108.02
22090000	Державне мито	0	0	3009.97	

22090100	Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у тому числі за оформлення документів на спадщину і дарування	0	0	3009.97	
22130000	Орендна плата за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, місцевими радами	0	0	950	
24000000	Інші неподаткові надходження	10000	0	10867.24	108.67
24060000	Інші надходження	10000	0	10867.24	108.67
24060300	Інші надходження	10000	0	9600	96
24062100	Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності	0	0	1267.24	
25000000	Власні надходження бюджетних установ	837000	1438206.86	1341411.27	160.26
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	837000	662013.9	565218.31	67.52

25020000	Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	0	776192.96	776192.96	
30000000	Доходи від операцій з капіталом	0	0	274000	
33000000	Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	0	0	274000	
33010000	Кошти від продажу землі	0	0	274000	
33010100	Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та земельних ділянок, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим	0	0	274000	
40000000	Офіційні трансфери	59550947.69	0	59550947.69	100
41000000	Від органів державного управління	59550947.69	0	59550947.69	100
41020000	Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам	23502100	0	23502100	100
41020100	Базова дотація	23502100	0	23502100	100
41030000	Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	34835900	0	34835900	100
41033900	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	34835900	0	34835900	100
41040000	Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	992747.69	0	992747.69	100

41040200	Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету	662200	0	662200	100
41040400	Інші дотації з місцевого бюджету	109547.69	0	109547.69	100
41040500	Дотація з місцевого бюджету на проведення розрахунків протягом опалювального періоду за комунальні послуги та енергоносії, які споживаються установами, організаціями, підприємствами, що утримуються за рахунок відповідних місцевих бюджетів за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету	221000	0	221000	100
41050000	Субвенції з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	220200	0	220200	100
41051200	Субвенція з місцевого бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету	220200	0	220200	100

50000000	Цільові фонди	150000	0	207444.51	138.29
50110000	Цільові фонди, утворені Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	150000	0	207444.51	138.29

Додаток Ж

План видатків бюджету в 2021 році

КПК	Найменування КПК	КФК	Найменування КФК	Розпис на рік	Кошторис на рік	Виконано всього	Відсоток виконання
0	РАЗОМ			83826290	80984625	77630497	92.6
150	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	111	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування	10808601	11128813	9745411	90.16
160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, територіальних громадах	111	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування	2186370	2186370	2032434	92.95
180	Інша діяльність у сфері державного управління	133	Інша діяльність у сфері державного управління	218482.9	218482.9	218482.9	100
1010	Надання дошкільної освіти	910	Дошкільна освіта	8186653	8012653	6996871	85.46
1021	Надання загальної середньої освіти	921	Заклади загальної середньої	17556048	17689374	15388607	87.65

	зкладами загальної середньої		освіти				
1031	Надання загальної середньої освіти зкладами загальної середньої освіти	921	Заклади загальної середньої освіти	34835900	34835900	34483800	98.98
1061	Надання загальної середньої освіти зкладами загальної середньої освіти	921	Заклади загальної середньої освіти	21316	21316	0	0
1080	Надання спеціалізованої освіти мистецькими школами	960	Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми	557400	625600	604120.8	108.38
1200	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	990	Інші заклади та заходи у сфері освіти	220200	220200	164300.1	74.61
1210	Надання освіти за рахунок залишку коштів за субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки	990	Інші заклади та заходи у сфері освіти	81984	81984	73294.26	89.4

	особам з особливими освітніми потребами						
2113	Первинна медична допомога населенню, що надається амбулаторно-поліклінічними закладами (відділеннями)	721	Поліклініки загального профілю та амбулаторії	584234	584234	448455.2	76.75
3032	Надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку	1070	Соціальний захист інших категорій населення	912	912	911.4	99.93
3104	Забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю	1020	Соціальний захист пенсіонерів	910700	910700	877844.7	96.39
3112	Заходи державної політики з питань дітей та їх соціального захисту	1040	Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	28500	28500	28500	100
3230	Видатки, пов'язані з наданням підтримки внутрішньо	1070	Соціальний захист інших категорій населення	767102.5	1045572	1033753	134.76

	переміщеним та/або евакуйованим особам у зв'язку із введенням воєнного стану						
3242	Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	1090	Інша діяльність у сфері соціального захисту	110000	110000	109000	99.09
4030	Забезпечення діяльності бібліотек	824	Бібліотеки, музеї і виставки	142436	142436	136667.6	95.95
4060	Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	828	Клубні заклади	516196	516196	464217.3	89.93
6020	Забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги	620	Комунальне господарство	25000	0	0	0
6030	Організація благоустрою населених пунктів	620	Комунальне господарство	940743	940743	781506.4	83.07
7130	Здійснення заходів із землеустрою	421	Сільське господарство	426500	426500	6100	1.43
7691	Виконання заходів за рахунок цільових фондів, утворених	490	Інша економічна діяльність	150000	150000	105476.7	70.31

	Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади і фондів, утворених Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади						
8130	Забезпечення діяльності місцевої та добровільної пожежної охорони	320	Протипожежний захист та рятування	1057340	1057340	989489.3	93.58
8240	Заходи та роботи з територіальної оборони	380	Інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади	50000	50000	28536.58	57.07
8340	Природоохоронні заходи за рахунок цільових фондів	540	Інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища	800	800	0	0
8710	Резервний фонд місцевого	133	Інша діяльність у сфері	150000	0	0	0

	бюджету		державного управління				
9770	Інші субвенції з місцевого бюджету	180	Міжбюджетні трансферти	3187872	0	2807918	88.08
9800	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів	180	Міжбюджетні трансферти	105000	0	104800	99.8

Додаток 3

План видатків бюджету в 2022 році

КП К	Найменування КПК	КФ К	Найменування КФК	Розпис на рік	Коштори с на рік	Виконан о всього	Відсоток виконанн я
0	РАЗОМ			83826290	80984625	77630497	92.6
150	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	111	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування	10808601	11128813	9745411	90.16
160	Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, територіальних громадах	111	Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування	2186370	2186370	2032434	92.95
180	Інша діяльність у сфері державного управління	133	Інша діяльність у сфері державного управління	218482.9	218482.9	218482.9	100
1010	Надання дошкільної освіти	910	Дошкільна освіта	818665	8012653	6996871	85.46

				3			
1021	Надання загальної середньої освіти зкладами загальної середньої	921	Заклади загальної середньої освіти	1755604 8	17689374	15388607	87.65
1031	Надання загальної середньої освіти зкладами загальної середньої освіти	921	Заклади загальної середньої освіти	3483590 0	34835900	34483800	98.98
1061	Надання загальної середньої освіти зкладами загальної середньої освіти	921	Заклади загальної середньої освіти	21316	21316	0	0
1080	Надання спеціалізованої освіти мистецькими школами	960	Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми	557400	625600	604120.8	108.38
1200	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	990	Інші заклади та заходи у сфері освіти	220200	220200	164300.1	74.61
1210	Надання освіти за рахунок залишку коштів за субвенцією з державного	990	Інші заклади та заходи у сфері освіти	81984	81984	73294.26	89.4

	бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами						
2113	Первинна медична допомога населенню, що надається амбулаторно-поліклінічними закладами (відділеннями)	721	Поліклініки загального профілю та амбулаторії	584234	584234	448455.2	76.75
3032	Надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку	1070	Соціальний захист інших категорій населення	912	912	911.4	99.93
3104	Забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю	1020	Соціальний захист пенсіонерів	910700	910700	877844.7	96.39
3112	Заходи державної політики з питань дітей та їх соціального захисту	1040	Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	28500	28500	28500	100

3230	Видатки, пов'язані з наданням підтримки внутрішньо переміщеним та/або евакуйованим особам у зв'язку із введенням воєнного стану	1070	Соціальний захист інших категорій населення	767102.5	1045572	1033753	134.76
3242	Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	1090	Інша діяльність у сфері соціального захисту	110000	110000	109000	99.09
4030	Забезпечення діяльності бібліотек	824	Бібліотеки, музеї і виставки	142436	142436	136667.6	95.95
4060	Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	828	Клубні заклади	516196	516196	464217.3	89.93
6020	Забезпечення функціонування підприємств, установ та організацій, що виробляють, виконують та/або надають житлово-комунальні послуги	620	Комунальне господарство	25000	0	0	0
6030	Організація благоустрою населених пунктів	620	Комунальне господарство	940743	940743	781506.4	83.07
7130	Здійснення заходів із землеустрою	421	Сільське господарство	426500	426500	6100	1.43

7691	Виконання заходів за рахунок цільових фондів, утворених Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади і фондів, утворених Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади	490	Інша економічна діяльність	150000	150000	105476.7	70.31
8130	Забезпечення діяльності місцевої та добровільної пожежної охорони	320	Протипожежний захист та рятування	1057340	1057340	989489.3	93.58
8240	Заходи та роботи з територіальної оборони	380	Інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади	50000	50000	28536.58	57.07
8340	Природоохоронні заходи за рахунок цільових фондів	540	Інша діяльність у сфері охорони навколишнього	800	800	0	0

			природного середовища				
8710	Резервний фонд місцевого бюджету	133	Інша діяльність у сфері державного управління	150000	0	0	0
9770	Інші субвенції з місцевого бюджету	180	Міжбюджетні трансферти	3187872	0	2807918	88.08
9800	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів	180	Міжбюджетні трансферти	105000	0	104800	99.8